

ES SAIG

ALGAIDA-NÚM. 163-4 -JULIOL AGOST1994 -PREU: 150 PTA

Dibuix de JOAN MAIMÓ (Exposició a l'Obra Cultural. Inauguració dissabte dia 23 a les 19 h) que ens serveix per desitjar-vos BONES FESTES

EDITORIAL

ELS INCENDIS FORESTALS

Ja fa temps que els científics ens adverteixen que la terra camina cap a una progressiva desertització sense que, en general, se'ls faci gaire cas; com que es tracta d'un avís-amenança que se'ns presenta a llarg termini, qui més qui manco pensa que a ell l'afecta de molt lluny, que no s'hi ha d'escalfar el cap i que, tanmateix, no hi pot fer res. Però la plaga d'incendis que s'han produït els primers dies de juliol a tota la costa mediterrània de la península, ben a la nostra vora, fa malpensar que la desforestació i la consegüent desertització arribaran més aviat del que deien els entesos.

El començament d'estiu ha coincidit amb unes temperatures anormalment altes, una sequera prolongada i -el que és pitjor- un augment de la irreflexió, de la demència i de l'estúpidesa humanes, que per força havia de desembocar en una situació catastròfica. Pensem que en quatre o cinc dies s'han cremat unes dues-centes mil quarterades; intentau traslladar a Mallorca aquesta extensió per fer-vos una idea del que representa. I afegiu-hi les vides humanes que el foc s'ha cobrat.

I el més trist és que aquest desastre es podia evitar gairebé per complet. Està demostrat que els incendis originats per causes naturals (per exemple, un llamp) són comptadíssims, excepcions molt rares. La gran majoria són deguts a imprudències o a actes criminals intencionats; és l'home, per tant, el culpable d'aquesta destrucció del paisatge i de la vida que qualsevol incendi significa. Per això ens sembla digna d'elogi la modificació del Codi Penal que castigarà amb rigor els descuits i temeritats amb el foc i amb més severitat encara els autors d'incendis intencionats. Ben bé podríem considerar els incendiariis com el súmmum de l'estúpidesa humana: causen un dany a altres persones, a una comunitat, sense treure'n, a canvi, un profit per a ells mateixos; són els estúpids més perillosos perquè actuen com a malvats sense aprofitar-se'n.

És cert que Mallorca se n'ha sortit, de moment, bastant bé de la situació que comentam. L'incendi més important, el de la Trapa, es va produir abans, més ben dit, el varen produir abans perquè és segur que fou calat deliberadament. Després n'hi ha hagut de menor importància, encara que tots ho són, d'importants. Però l'estiu tot just ha començat i cal posar, per part de tots, molt d'esment i molta vigilància per evitar desastres. No ens podem despreocupar del problema com si no ens afectàs. És massa el que ens hi jugam.

Bolletí de l'Obra Cultural d'Algaida
 Revista mensual. D.L.P.M. 495/80
 Domicili: Rei, 1. Algaida.
 Imprimeix: Tirrena, SA. Manacor
 ES SAIG només es responsabilitza de
 l'Editorial.

Dirigeix: Delfi Mulet
 Administra: Directiva de l'Obra Cultural
 Mecanografien: Mireia Mulet i Guillem
 Vanrell
 Col·laboren: Pere Mulet, Joan Trobat, Joan
 Mulet, Biel Bibiloni, Biel Sastre, Miquel
 Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor
 Mulet, Miquel Serra, Antònia Ma Mulet,
 Catalina Martorell, Jaume Jaume.

calaix de sastre

JO CONFÉS

-Ave Corrupció Puríssima.

-Concebuda sens pecat.

No us heu equivocat de plana. Passa que he decidit que aquest paper em serveixi d'acte de contrició per a l'expiació pública dels meus pecats. No he gosat escriure pecat, en singular, per por de cometre'n, a més a més, un altre d'immodèstia. Però deu ser vera allò que tant ens predicaven dels pecats mortals i venials. Perquè tenc remordiments, sobretot, d'haver faltat contra el sisè manament: aquell que diu que no desitjaràs la hisenda del teu pròxim.

He d'aclarir que la importància de la meva falta radica precisament en el principi agredit, en la seva qualitat, no en la quantitat d'actes impurs comesos. Ho dic per estalviar-vos falses il·lusions: per desgràcia no podré compartir amb vosaltres ni cap xaletet a una illa paradisiàca, ni cap compte secret als bancs suïssos. Això no dóna ni per pipes, diria qualsevol modest empleat de banca, en veure la mota que he desviat per al meu propi interès. Però ja sabeu que és al pot petit on hi ha la bona confitura, i esper que sabreu valorar com pertoca la intencionalitat de fer-vos partíceps del beneficis de la meva greu infracció.

Cada any per aquestes dates, en arribar el mes de juny, els nervis s'accentuen; és la inseguretat de qui sap que prest serà examinat, amb resultat probable de carabasses. Positiu? Negatiu? Enguany la incertesa rutinària ha estat trasbalsada per un fet excepcional: mai no havia retut tant la collita de *xoriços* selectes, de primera categoria. La meva contribució a l'anyada és humil, però em sabia molt de greu entorpir una cursa tan esplèndida.

És per això que, calculadora en mà, quan he vist que la declaració de la renda era negativa i, per tant, m'havien de retornar diners - poquets, insistesc- un corcó terrible m'ha invadit la consciència. La teoria diu que la hisenda és de tots, però la pràctica confirma que és seva, i només seva. I si per culpa de la meva declaració uns quants corruptes es queden sense feina?, em deman, tot afligit. No sé si em podria perdonar mai tal injustícia. Per si de cas, en deman públicament l'absolució, del pecat, perquè el meu penediment és sincer.

Hem arribat a un punt en què ser jubilat, pensionista o funcionari, o cobrar el subsidi de l'atur, o rebre qualsevol indemnització a càrrec dels pressuposts generals de l'Estat, comença a ser, fet i fet, una descortesia. Una descortesia contra els fons reservats, contra els cotxes oficials, contra els vestits de casa bona, contra corrupcions altes i baixes, contra tota la parafernàlia oficialista que tant necessiten, ells, per sobreviure. I tot sigui dit amb perdó, és clar.

En Calaix i Desastre

M'HAN DIT QUE DIUEN

Ja som a Sant Jaume i per si de cas no hi pensava al final començarem desitjant-vos unes bones festes d'estiu. Però del que volíem parlar és de les ganes de festa que hi ha al poble: ho aprofitam tot per reunir-nos a "fer festa", sigui un Sant Joan, un Sant Pere, un aniversari, comunions, etc. Aquest mes de juny n'hi ha hagut un grapat, però possiblement la més "sonada" fos el concert que ens oferiren, a l'església, en Biel Majoral i els seus. L'església estava plena i la gent que hi assistí, majoritàriament jove, va disfrutar. Com disfrutaren els que després anaren al celler a continuar la gresca, fins ben tard.

Però els qui, en qüestió de festes, no van de herbes són els pineros. Cada primer diumenge de juliol, al carrer a festejar...no sabem quin sant o patró, però les festes hi són. Llàstima que un mes abans no facin arribar el programa a ES SAIG, perquè així la gent ho sabria (o s'estimen més no fer-ne gaires crides i així estan més en família?). La darrera que hem sentit és que el dissabte abans de les festes de Sant Jaume a Sa Tanqueta han organitzat unes festes populars. Per Sant Honorat feren un fogueró i ara volen demostrar que són una comunitat ben alegre i que té vida pròpia. No crec que demanin s'independència, però si sa carretera cobra molta força,... alerta.

Hauríem de parlar de coses més serioses i que preocupen tothom: la sequera i el calor que fa des de fa un parell de mesos. I els comentaris, a més de les molèsties i problemes que això comporta, són generals sobre el perill del foc. Per sort, i tocam fusta, a Algaida fa anys que ens ha respectat aquesta plaga que és el foc, però el perill és molt gran i les precaucions han d'esser també totals. El que aquesta calor ha fet, de moment, ha estat fer avançar tots els fruits de temporada: prunes, albercocs, figues,... tot això ha madurat molt abans del que era normal.

Convé parlar un poc del merder de siquies i pols que tenim per Algaida. Sembla que hi fan feina, i de manera intensiva, però no sé si podrà esser possible el que va prometre el batle: que per Sant Jaume estaria llest. El que sí hi hauria d'estar és el carrer Amargura-Urbí, perquè si no, no sé per on aniran els cotxes, que ara passen tots per Plaça, amb els problemes circulatoris normals, que ara ja són constants. Ens han dit que per Pina es queixen molt de les siquies i pols, però com veis no són els únics.

També ens han dit que les Normes Subsidiàries a Pina són molt però molt comentades. Bé, ens digueren que són molt discutides, que ningú n'està satisfet i que fins i tot ja ha duit qualque discutida forta, quasi brega, entre veïnats.

A Algaida comentaris sobre les Normes n'hi ha molts i de tot color. Ens han dit que s'han fet moltes reunions de persones o col·lectius afectats, per les Normes i per les siquies d'aigües netes i brutes. I el que no acaba mai de córrer d'un lloc a l'altre és el nostre batle; un li va dir que si no s'aturava una mica, o al manco frenava la seva activitat, la llaga d'estómac tornaria a sortir ben rebenta.

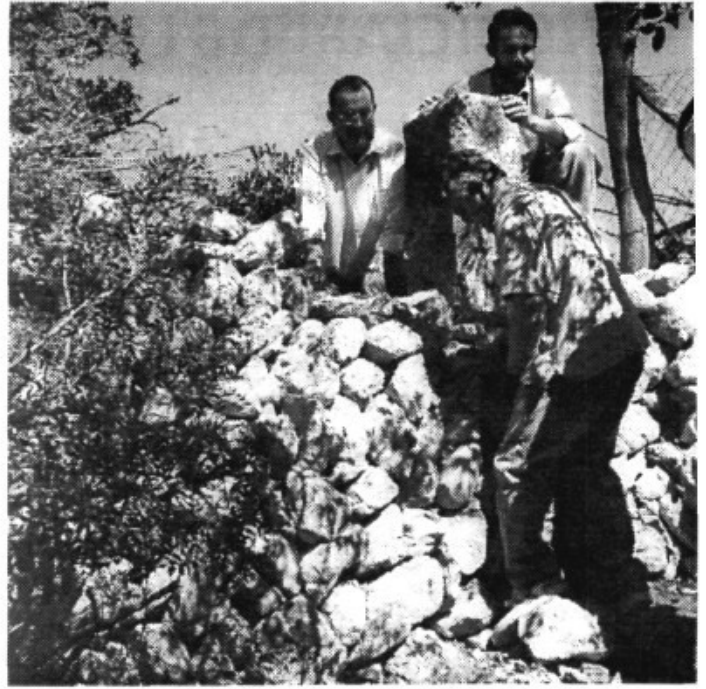
Parlant d'aigua (no en parlarem molt, no passeu pena), a part dels problemes que hi ha de sectors que no en tenen i altres que quan els amollen ja s'acaba, etc, ens digueren que un dels primers dies de juliol per Plaça hi havia mitja dotzena de "senyors" (ens han dit que duien corbata i a l'estiu només els senyors en duen), amb el nostre batle i un parell d'empleats de l'Ajuntament i municipals, que, ens han dit, cercaven aigua. Sí, miraven a on havien de foradar, damunt Plaça, per fer-hi un pou. Un temps n'hi havia un, i el llevaren; ben bé ara n'hi poden fer un altre.

Els caçadors mai estan contents: enguany el Govern obre la caça més prest que cap any i no els va bé. Els qui no són caçadors també ho troben, que és massa prest....

Volem acabar amb un comentari agradable: el concert que va fer la nostra banda davant l'església va ser molt agradable. Si en parlam aquí és perquè sentirem que n'hi ha d'haver altres, de la nostra Banda i la de Montuiri i Lluçmajor. I pensam que la propaganda del concert que feren va fallar, molta gent no ho sabia.

RECTIFICACIÖ AL MONOGRAFIC
D'AQUEST MES

A la contraportada del monogràfic que acompanya aquest número d'ES SAIG hi ha una fotografia fora de lloc. Parla d'un grup que col.loca al damunt de la paret, a la seva ubicació correcta, la fita nº 12, la que es troba entre Son Lleó i Son Bonaventura. Evidentment, aquesta que teniu aquí és la foto que corresponia a aquell peu. Va ser un error de muntatge que en Miquel "Fiolet" -i vosaltres- ens perdonarà.

KALENDARI ALGAIDÍ

CULTURES D'AGOST SEGONS PAL.LADI

En les excel.lents instruccions que ens dóna lo doctíssim Pal.ladi sobre l'agricultura, diu que en aquest mes s'han d'arrencar los llegums de l'estiu i sembrar los de l'hivern. Se fan caure dels arbres les fruites perdudes; se sembren escaroles, naps, lletugues i pèsols cantelluts; se transplanten cols per lo hivern i se llauren poc fondo, com també les carxoferes, de les quals se treuran los caps que no han de poc fondo, com també les carxoferes, de les quals se treuran los caps que han de donar lo seu fruit. Si los presseguers tenen branques bastant grosses, se faran colgats d'elles. Se xullen les pastenagues, les remolatxes i xirivies perquè se facin grosses. Se mira si los melons maduren i se'ls posa al davall trossets de teula per preservar-los de la humitat de la terra. S'ha de donar tercera llaurada a les vinyes. S'han de regar les plantes amb freqüència en aquest mes i lo següent. Per conservar la frescor seria bo posar palla tot al rodó del peu dels arbres plantats novament i de totes les plantes que poden ser danyades per la calor. Per aquest medi no seria menester regar amb tanta freqüència. Tots los dies d'aquest mes són propis per femar los camps que han de servir per sembrar blat, i s'han d'arrencar les cebes que se volen guardar. Després d'haver plogut se sembren raves, naps, cols tardanes i faves. En aquest mes acostumen preparar los puestos per fer secar pressecs, prunes i figues. La cendra de bugada posada al peu dels arbres és contrària als cucs i a les males herbes; la cendra de figuera fa fugir les rates. S'han de mirar les cendres com la quinta essència dels fems.

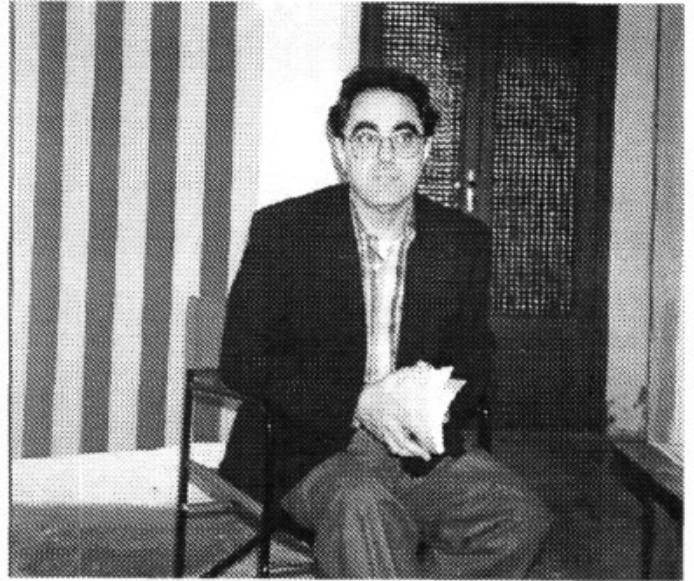
Aquest és lo temps de dar les vaques al toro, i de vendre o comprar bestiar. Lo dormir a mig dia i lo bany no és molt bo; les purgues i sangries no s'han de donar sense grandíssima necessitat.

Si en aquest mes se senten los primers trons, signifiquen mortaldat de peixos al mar i de molts animals quadrúpedes; com també moltes malalties, segons lo sentir del docte Leopoldo.

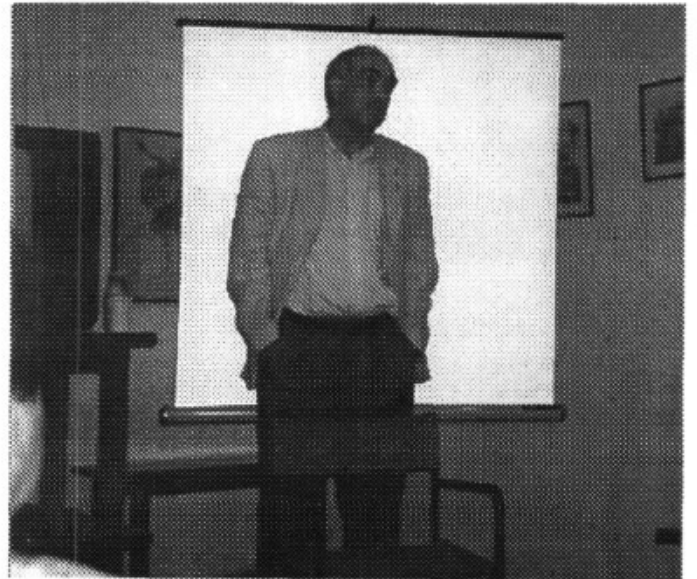
En aquest mes se transplanten les flors de cabesses i se colguen esqueixos de clavellina. Se sembren pensaments i també francesilles que floriran a la primavera; se planten igualment cabesses de lliris blaus.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Avui vos oferim la fotografia, amb considerable retard, de la presentació del llibre "Lluna creixent sobre el Tàmesi" a càrrec de l'autor, el nostre amic i paisà Gabriel Janer Manila. És la darrera obra publicada de tan prolífic escriptor, que narra l'admiració d'un fill envers les vivències de son pare, acabat de morir a un hospital de Londres. És un llibre de lectura fàcil i agradable que ens submergeix dins els misteris de la vida i la mort, que vos recomanem de bon de veres.

El passat mes de juny hi hagué al nostre local una interessant conferència de Josep Secci, de l'Obra Cultural de l'Alguer (vegeu foto) sobre la situació sociolingüística del català a la llunyana i aïllada ciutat sarda, ajudat de la projecció d'un vídeo. Després, la nostra coneguda retratista Coloma Julià, de l'Obra Cultural de Lluçmajor, ens va mostrar la seva col·lecció de diapositives de l'Alguer i els seus voltants.

El propassat diumenge 19 de juny tengué lloc la festa anual dels muntanyencs, dedicada al seu patró Sant Bernat de Mhenton, que aquest pic se celebrà damunt la Moleta de Cals Reis i la posterior berenada vora les cases d'aquesta possessió d'Escorca. Aquí teniu la representació algaidina que hi acudí, fotografiats en el moment de la sortida del sol, que ja s'albirava part darrera del Puig Roig.

Paraules de l'escriptor santanyiner MIQUEL PONS que serveixen de pròleg a l'exposició de JOAN MAIMÓ que durant les Festes de Sant Jaume podrem admirar al local de l'Obra Cultural. El dia de la inauguració hi pronunciarà unes paraules l'escriptor algaidí GABRIEL JANER MANILA.

I DANSEN I DANSEN ELS COSSIERS I LA DAMA.

En recordança de Joan Sunyer, que pintà cavallets i cossiers.

Joan Maimó, ahir els Cavallets, de Felanitx, avui els Cossiers, d'Algaida, i sempre la màgia antiga de la dansa, que, acompanyada de les xeremies, flabiol i tamborí, alegren el cel lluminós d'estiu de festa major. I Joan Maimó, investigador conscient i entregat, s'amorra sobre la superfície blanca del paper nítid i encativador i amb el pinzell mullat a les tintes xineses, amb força i seguretat, amb variació i harmonització de gradacions, va escrivint la història dels atàvics Cossiers, que converteixen en sala de ball d'Algaida, a la revetla juliolera, els espais del Quadrat, de creu a creu limit, i fins assolir l'altar flairat, la diada del senyer Sant Jaume, amb el Ball de l'Oferta, la dansa curulla d'espiritualitat.

A la vegada que jubila per la novella compareixença dels Cossiers de santanyí, documentats al 1794, em plau de bon cor i amb molta d'estima, repassar la bella història de la Dama i els Cossiers, d'Algaida, tot alhora que esguard cadescun dels testimonis aportats pel saber fer i la definició de Joan Maimó, testimonis forjats des del detall realista-impressionista fins a la quasi abstracció.

En el llunyà segle XVI ja ballen els Cossiers a Sóller i no trigarien a sojornar a la vila d'Algaida, l'hereva de Castellitx, la Dama, els dansaires i tota la malifeta del dimoni boiet. I els Cossiers dansen i dansen a Algaida, per Sant Honorat i Sant Jaume, amb el silenci d'uns anys per retornar més falaguers i ufanosos per entrunyellar i destrenar Sa flor de murta, Els reis, Mestre Joan, Sa dansa nova, Obrim-mos, Sa titoieta, L'oferta, Ses bombes, tant escaient per acompanyar les autoritats civils i religioses, i la solemnisima Margansó. Danses enreganyolades i galendetjades.

La guilant Dama-gràcia i gentilesa-tota vestida de blanca, enredada i amidonada, capell ample, cintes vermelles a la cintura, amb reliquiaries als pits i a l'esquena, i a les mans virats mocadors amb la companya de brots perfumats d'alfabaguera de Santa Clara, de fulla mitjancera, antany crescuts dels planters a cura de sor Teresa, del convent de Sant Jeroni, de Ciutat.

Els sis cossiers-virilitat i fruit de la terra-porten ruquet blanc amb tres reliquiaries, capell de palma folrat de roba, amb cintes, flors i quatre reliquiaries. Faixa i falda de color amb flocs bellugadissos i una garlanda de sons cascavells a les calces. A les mans no hi manquen els mocadors i l'alfabaguera.

El dimoni malcarat de màscara farèstica, amb banyam de boc, armat d'albó d'atzavara, més tots els atributs de l'avern.

Cossiers i Dama dansen i dansen sota l'esguard inquiet del dimoni, que morirà -si és que el dimoni mor alguna vegada- entre els punts marcats i sons avivats de La Titoieta, als peus de la Dama blanca. Les danses són imaginatives, delicadament femenines, res es fia a la improvisació per exultar l'inici de la fecunditat. I dansen i dansen la Dama i els Cossiers. La dansa és blanca, vermella, groga, verda,... Així l'ha contemplada i miniada Joan Maimó, calcant moviment i ritme. Algunes vegades sembla que el color s'esvaeix-gris dins la fosca, mentre, altres vegades, més tost, pareix que es descomponen els colors d'una claraboia o com si ballàs l'arc de Sant Martí.

Dansen i Dansen els Cossiers i la Dama amb la companyonia de l'altra dansa dels mocadors, flocs, cintes, alfabaguera,... Com si dansàs tota la festa.

Miquel Pons
Cala Figuera, de Santanyí
Sant Joan, 1994

NOTICIARI

ELECCIONS EUROPEES DE 1994

Joan F. Mira ha deixat escrit, en un article memorable, que les passades eleccions seran recordades per les cares -somrients, serioses, amenaçadores, simpàtiques, de no haver menjat mai calent...- que ens distreien els viatges per les nostres carreteres suposadament europees. Gràcies a la televisió, ja els tenim massa presents aquests personatges dins ca nostra, com per ara reproduir-ne aquí un qualsevol. Segur que, en canviar-los per la fotografia que acompanya el pertinent resum dels resultats electorals, hi sortim tots guanyant.

	Algaida	Pina	Total
Partit Popular	622	139	761
PSOE	391	40	431
Izquierda Unida	52	15	77
PSM	118	13	131
Unió Mallorquina	56	9	65
Esquerra Republicana	31	0	31
Grupo Verde	5	5	10
Altres	42	1	43
En blanc	19	0	19
Vots nuls	8	0	8

VII FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA AL PLA DE MALLORCA

Recordareu que l'any passat es va celebrar el VI Festival de Música de Cura, un festival que havia aconseguit una tradició i un nivell artístic encomiables. Enguany la Mancomunitat Pla de Mallorca ha considerat oportú acostar aquest esdeveniment musical als pobles de la comarca i els vuit concerts se celebraran als pobles següents:

° Diumenge dia 24 a l'església de Vilafranca de Bonany Orquestra Simfònica de les Illes Balears "Ciutat de Palma".
Solista: Ernesto Bitetti, Guitarra.

° Dilluns 25 de juliol a l'església d'Algaida. Orgue i trompeta: Arnau Reinés i Julio Beltrán.

° Diumenge 31 de juliol a l'església de Llubí. Violí i piano: Ala Voronkova i Gerassin Voronkv.

° Diumenge 14 d'agost a l'església de Sencelles. Arpa i flauta. Abigail Prat i Shigenori Kudo.

° Diumenge 28 d'agost a l'església d'Ariany. 2111 Quintet de metall de l'Orquestra Simfònica del gran Teatre del Liceu.

° Dilluns 29 d'agost al local de la tercera edat de Sant Joan. Piano. Eleuterio Domínguez.

° Diumenge 11 de setembre a l'església de Costitx. Capella Mallorquina i Camerata "Sa Nostra".

° Diumenge 18 de setembre al Santuari de Cura. Grup de Cant Gregorià de l'Ateneu de Sant Just Desvern.

Els aficionats a la música segurament hauran pres bona nota de tots els concerts, però vos cridam l'atenció en especial del que correspon al nostre poble que, com veis, serà el dia de Sant Jaume.

NOTICIARI

CONCENTRACIÓ LUL·LISTA A CURA

El passat diumenge dia 3 de juliol es va fer a Cura una celebració en honor del beat Ramon Llull per iniciativa de la Causa Pia Lul·liana. L'acte començà amb una missa concelebrada pel bisbe de Mallorca Teodor Ubeda i seguidament el professor Sebastià Trias Mercant va informar de l'estat en què es troba la causa de canonització del beat Ramon Llull.

La festa del nostre beat se commemora el 27 de novembre, però abans del Concili Vaticà II era el 3 de juliol; aquest és el motiu de la data escollida per a aquesta trobada.

PLUVIOMETRE

Ja sabem que el mes de juny no és procliu a grans pluges, peròenguany encara ha estat més mesquí i ronyós del que és normal: 2'8 litres.

Hem passat ja mig any natural i durant aquest període que va de gener a juny hem comptabilitzat la misèria de 105'8 litres; repetim que això és el que correspon a mig any quan hauria d'esser la quantitat d'un mes relativament generós en aigua.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Catalina Sans Aloy, va morir dia 16 de maig als 75 anys.

Miquel Pou Satre. Ens deixà dia 9 de juny als 82 anys.

Gabriel Tugores Oliver. Morí dia 13 de juny a l'edat de 72 anys.

Francisca Garau Company. Va morir dia 5 de juny. Tenia 88 anys.

Andreu Gelabert Oliver. Morí dia 1 de juliol a l'edat de 78 anys.

NAIXEMENTS

Antònia Martorell Fullana, filla de Mateu i Catalina. Va néixer dia 29 de maig.

ART

Hem rebut aquesta convidada a una exposició, de la qual són protagonistes, entre d'altres, dues algaidines: n'Elisenda Pipió i na Carme Hermoso, membres d'espais aulica, i un algaidí: en Julio León. Naturalment, la convidada és també per a tots vosaltres: un horabaixa, a posta de sol, arribau fins a Els Caldereres; entre el rostoll, hi descobrireu un món sorprenent.

Passen. Contemplen. Conversen. Cerquen. I s'enamoren. Llavors, com si fossin monges de clausura a l'hora obligada del silenci, es recullen dins la cel.la del seu cor i comencen a teixir, amb la filosa de la seva imaginació subtil i abrandada la visió particular del paisatge escollit i per sempre assimilat com una part importantíssima de les seves maneres de mirar enfora. Car, com els aucells, necessiten els espais oberts a tots els horitzons i a tots els camins per a sentir-se plenament integrades i viure, a pleret, el seu concepte de persones que es mouen, ascendent, per a després poder-nos mostrar el fruit de les seves creacions païdes en la més pregonada intimitat. Enguany, el grup **espais aulica** ha escollit un camp de civada i de blat, a redòs de la possessió Els Calderers, damunt la falda de Sant Joan, ribetada d'oliveres, xiprers, ullastres, albercoquers, matessaules. Devora una tanca per on pasturen una guarda de xots que constantment fan dringar els seus picarols. Molt lluny de les convencionals sales d'exposicions amb focus elèctrics i trespol de marbre. Les seves obres reposen i es miren i creixen en la natura. De dia constantment il.luminades per la llum canviant del sol segons els capritxos dels lleganys que adesiara entelen el cel de juliol. I de nit agombolades per la claror de la lluna, mestressa de tots els somnis. Senyora de la soledat del camp, dels rat-penats, i dels artistes.

Per tant, **espais aulica**, despullant les seves obres de tota artificialitat, aconsegueixen convertir-les, per a tots nosaltres, espectadors, en una purgació que ens neteja del tan sofisticat i embrutidor quefer de cada dia.

Antònia Vicens

Espais Aulica, Pere Ignasi i Julio León
Carretera de Palma a Manacor, km 37

Els Calderers de Sant Joan
Del 3 al 31 de juliol de 1994

L'AJUNTAMENT INFORMA

Aquest darrer mes hem tengut greus problemes amb el servei d'aigua, principalment per trencaments de les bombes extractores dels pous de Son Micola i per grans baixades de nivell.

El dia 6 de juliol es va haver de treure la bomba del pou antic de Son Micola, comprovant que tenia alguns tubs espanyats, i per tant no treia el cabal previst. El mateix dia es va arreglar i poguérem comprovar que sortien entre 25.000 i 30.000 litres hora.

El dia 6 de juliol es va treure la bomba provisional que s'havia instal·lat al segon pou de Son Micola i que s'havia espanyat; i el 8 de juliol s'instal·lava la bomba nova i definitiva; encara no sabem el cabal exacte d'extracció.

El funcionament dels dos pous solucionarà en gran mesura els problemes d'aigua al poble, sempre que no es produeixin més trencaments de bombes o més baixades de nivell.

De totes formes, l'Ajuntament ha sol·licitat una reunió urgent del Consorci d'Aigües Pla de Mallorca per tal d'analitzar en profunditat la situació d'Algaida, ja que una de les finalitats de pertànyer a aquesta entitat és la de garantir als usuaris d'Algaida un servei correcte i permanent d'aigua, sense restriccions.

La reunió es realitzarà la setmana de l'11 al 17 de juliol. L'Ajuntament d'Algaida, en preparació d'aquesta reunió, ha fet diverses gestions:

1.-El Batle s'ha entrevistat amb D. Joan Verger Pocoví, President del Consell Insular i del Consorci d'Aigües Pla de Mallorca, sol·licitant que el Consorci i l'empresa concessionària prenguin mesures en relació a la situació d'Algaida.

El President es va mostrar disposat a assumir les mesures que facin falta.

2.-El Batle ha mantengut converses amb el Director de la Junta d'Aigües de Balears per tal de sol·licitar a aquell organisme ajut tècnic i econòmic.

3.-El Batle ha mantengut converses amb el Conseller d'Obres Públiques i d'Ordenació del Territori per exposar-li la situació i assabentar-se de quins ajuts podrien rebre de la Junta d'Aigües i de l'Institut IBAGUA.

4.-S'ha sol·licitat de la Comissió de Cooperació Municipal del Consell Insular un projecte tècnic gratuït per dur a terme un pou.

5.-S'han demanat a tres empreses de perforació pressupostos sobre perforacions.

6.-Tres cercadors d'aigua d'Algaida han marcat una sèrie de punts on es podria perforar.

7.-S'han fet estudiar als tècnics del Consell Insular i del Consorci d'Aigües les possibilitats de dur a la xarxa d'Algaida aigua d'altres pous existents, estudiant preus de l'aigua, condicions sanitàries, preus de l'obra que s'hauria de realitzar etc.

8.-S'ha sol·licitat a la Junta d'Aigües la màquina ràpida per fer sondejos, que pertany a l'Institut Geològic Miner i que permet fer perforacions ràpides per saber si a un lloc hi ha aigua o no. En aquests moments, l'única màquina que hi ha a Mallorca és aquesta i treballa a Calvià.

Per altra banda, s'ha fixat amb l'empresa Cadagua que aquesta traslladi els seus administratius dues vegades al mes a Algaida per atendre les peticions dels usuaris. Aquest mes podrien venir els dies 21 i 22.

AVANÇ DEL PROGRAMA DE LES FESTES DE SANT JAUMEDIJOUS, 21

Taller de confecció de capgrossos: Grup d'Esplai Burot per a tots els nins del poble

DIVENDRES, 22

19'00 Passacarrers

19'45 Partit de Futbol al Porrassar, Futbol 7: Algaida-Montuïri.

20'00 Inauguració d'exposicions

-A la Rectoria, pintures a l'oli de Rafel Perelló.

-A la Rectoria, exposició d'antiguitats. Organitza Associació Tercera Edat.

-A la Peixeteria, inauguració de Titoieta-Boutique. Presentació d'una nova camiseteta dissenyada per Jaume Falconer.

-A la Casa de la Vila, exposició "Racisme i xenofòbia" de l'Ateneu Llibertari Estel Negre, amb la col.laboració de Titoieta Ràdio.

-A la Casa de la Vila, exposició fotogràfica de l'Agrupació fotogràfica d'Algaida

-A la Sala de Plens de l'Ajuntament, exposició d'olis i aquarel·les de Magdalena Sastre Ramon.

22'00 A sa placeta de l'església, concert de les bandes de música d'Algaida i Montuïri.

DISSABTE, 23

10'00 Partit de futbol benjamí

11'30 Partit de futbol infantil

17'45 Partit de futbol cadets

18'00 Exhibició d'aeromodelisme organitzat per R. C. PALMA.

17'00 Torneig d'escacs a Sa Plaça. Partides ràpides.

19'00 Pujada ciclista local a Cura (C. C. A poc a poc)

19'00 Inauguració de l'exposició de pintures "Cossiers" de Joan Maimó a l'Obra Cultural amb presentació de Gabriel Janer Manila

23'00 Verbena: TUMBET, PA AMB OLI BAND, OCULTS

DIUMENGE, 24

9'00 Tirada local al plat

11'00 Entreteniments per al.lots. Grup d'Esplai BURÓT

18'00 Futbol juvenil: Algaida-Ramon Llull

20'00 Els cossiers faran el quadrat

22'30 Concert de la Banda de Música d'Algaida

23'00 Verbena: ORQUESTRA DRAGONERA i AQUARIUS

24'00 Revetla. Focs artificials

DILLUNS, 25

9'00 Albada pels xeremiers

11'00 Missa de festa. Ball dels cossiers. Orfeó Castellitx

18'00 Futbol. C. E. Algaida (1ª Regional)-C. D. Arenal (III Divisió)

21'00 A l'església, concert corresponent al Festival Internacional de Música Pla de Mallorca

22'30 Teatre: "Molta feina i pocs dobbers" pel Grup "Es Porrassar"

DIMARTS, 26

11'00 Grup infantil "Els Borinots"

12'00 Carreres de joies. Organitza: A.P.A.

15'00 Gran Premi ciclista d'Algaida (programes a part)

22'00 Actuació del grup folklòric Revetllers del Puig d'Inca

23'15 Lliurament del premi Santa Anna de Titoieta Ràdio

23'30 Actuació de l'Orquestrina d'Algaida. Fi de festa i traca final

PINA

FESTES DE PINA: Un altre any ja han passat les festes de Pina. Els actes han estat més o manco com cada any, emperòenguany n'hem de destacar un distint dels altres anys i que ens ha sorprès agradablement. Ens referim a l'exposició de fotografia de na Xisca Andreu Bonet, estudiant de fotografia a l'Escola d'Arts i Oficis, a punt d'acabar els estudis, i que com diu ella mateixa a la presentació de l'exposició, fa la seva primera exposició individual i, quin millor lloc per començar que el seu poble de Pina? També diu que per a ella la fotografia és com les pipes, que quan les tantes no saps com aturar-te. Comenta que quan fa una fotografia, n'ha de fer un caramull, "m'encanta sentir el renou de l'obturador, pens que allò que acab de veure pel forat de la càmera aviat ho tindrè damunt un paper, una imatge que em durarà tota la vida". Com veis, en poques paraules ella mateixa ens dóna una imatge tan real com la fotografia, ens fa un retrat concís i clar de la seva passió i del gust que sent per aquest art. Ens defineix el que sent quan està sarrera una càmera. Pel que hem pogut veure de les seves fotos, coincidim plenament amb la seva definició i des d'aquí la volem animar a que continuï per aquest camí de la imatge que ha escollit i li desitjam un caramull d'èxits i satisfaccions que creim que es mereix; és una exposició molt digna i pel que hem sentit ha agradat molt a la gent.

Crec que és de destacar el fet que una pinera s'hagi interessat per aquest món de la cultura a través de la fotografia i tots els pineros ens podem sentir-nos orgullosos; és una bona nova per Pina.

De les festes destacarem la revetla, que fou molt lluïda, les titelles i fantasies orientals pels al.lots, el ball de bot, la banda de música d'Algaida, la missa amb l'Orfeó Castellitx, la verbena, la tirada al plat i l'obra de teatre, sense oblidar-nos dels dos partits de futbol: infantils i fadrins contra casats, que per primera vegada guanyaren els fadrins. També hi hagué una tómbola parroquial i una gran quantitat de tenderetes com mai havíem vist a Pina. Els actes foren molt concorreguts malgrat la forta calor que va fer de dia.

NORMES SUBSIDIÀRIES: Començarem destacant la gran quantitat d'al.legacions que s'han presentat, que són reflex del parer i l'opinió dels pineros i sobretot dels afectats tant per l'obertura de nous carrers com ampliacions i rectificacions, que creim que s'han de tenir en compte. Ja sabem que és mal de fer, o impossible, la voluntat de tothom, emperò de qualche manera s'han de tenir en compte les al.legacions i protestes de la gent. Com ja vàrem dir, creim que s'ha de mantenir la fisonomia actual del poble i no fer un poble que no s'assembli en res al que avui és Pina; és un poble petit i per això creim que no es poden seguir els mateixos criteris urbanístics d'altres pobles amb unes normes que tal vegada als tècnics i altra gent poden parèixer modernes i progressistes, però que baix del nostre punt de vista no són més que atrassades i poc respectuoses amb l'entorn del nostre poble. El fet que es creïn nous vials rectes i moderns pot ser perjudicial ja que pot desbaratar l'actual estructura urbana, tan hermosa i atractiva, que té el poble de Pina, no només pels pineros sinó per tots aquells que el troben tan tranquil i equilibrat; creim que és una imatge que hauríem de conservar entre tots i no destruir-la; ja bastaren les construccions tan modernes que ens enroscaren "adosados", que ara és lo modern i el que es fa, però que per Pina no han pogut ésser més esgarrifosos i destrossadors de la seva imatge de poble; i, ja veis, són moderns, però per Pina són un atràs total. Esperem que els que hagin de prendre les decisions obrin els ulls ben oberts i analitzin sàviament la situació, aprenent de passades experiències, com els "adosados", tan nefastes per Pina; i que tinguin en compte el que s'anomena memòria col.lectiva d'un poble. Qualcú ens dirà que això són utopies, però desgraciat del món i de la gent quan s'acabin les utopies, que molts de pics reflecteixen els vertaders sentiments i l'aspecte més humà i menys materialista de les persones, perquè no hem d'oblidar que vivim un món de persones i entre persones i és molt important que es respecti el que diuen o pensen.

Per acabar, el nostre agraïment a l'Ajuntament pel mirall que ha posat a la sortida del camí de Ses Veles a la carretera, ja que no es veia res i era un greu perill d'accident sortir d'aquest camí.

XESC OLIVER

S'AMOR QUAN TE VAIG CONEIXER

Meva vida contaré
des temps de sa joventut
posseint una virtut
en esperit vertader;
quan un jove setze anys té
se sent molt agosarat,
en esperit animat,
de tot està endarrer.

Se li ve sa il.lusió
de tractar amb jovenetes,
són això unes cosetes
que per natural li ve.
Ell diu: me divertiré
perquè el meu cos ho vol,
me donarà molt consol
quan nina aconseguiré.

Amb els amics aniré
a passejar els diumenges
i me posaré de perles
mirant sa que me convé;
ses formes que ella té,
també es do de sa moral,
sa riquesa m'és igual,
s'amor és lo vertader.

S'amor és lo vertader
que penetra dins es cor,
tot moment sents aquell so
que guia lo que has de fer;
n'estàs tot endarrer
de veure sa que t'agrada,
dins s'ànima dus ficada
s'espina que goig te fer.

Maria, m'encarinyares
es moment que te vaig veure,
no pots pensar, tampoc creure
lo molt que tu m'agrades,
ses teves simètriques comes
amb sabates amb tacó,
calces de negra color,
el meu cor tu excites.

Me féu molta il.lusió
com vaig veure teva cara,
color rosat l'adornava
amb veu de molta expressió;
altura en proporció
en sentit escultural
i un caminar magistral,
vares robar el meu amor.

Vaig dir: Jo m'entregaré,
m'ha guanyada sa partida,
li donaré meva vida
si a ella jo li pec bé;
des disgust me moriré
si no me dóna es seu sí,
no vull desviar es camí,
per ella molt lluitaré.

El moment va arribar,
per jo m'era desitjat,
a puesto estudiat
a ella la vaig vetlar,
es bon vespre li vaig dar
i li vaig dir: t'esperava,
el meu cor molt desitjava
amb tu de sèrio parlar.

Molt sorpresa va quedar
amb so aconceixement:
jo no tenia present
que em poguesses esperar,
a pesar que vaig notar
que molt sovint me miraves,
en mi de fet te fixaves,
d'això compte em vaig donar.

Per cert, no em desagradà
de fet sa teva persona,
això va ser una norma
que dins mi fondo pegà,
però cap moment vaig pensar
que aquest cas succeiria,
il.lusions a dins sa vida
moltes ne solen passar.

Maria, jo te vull dir
que me tens entubiat,
me trob tan enamorat
que no me puc disistir,
en la nit i al dematí
el pensament està en tu,
n'és com albercoc madur
que de fet se fa collir.

Són glòria teves faccions
que contempla ma persona,
tens una cara hermosa
amb uns molt rosats colors,
converses amb expressions
amb una veu clara i fina,
tot és perfecció divina,
un món de satisfaccions.

Cap jova havia trobat
dins es camí de sa vida
que passió despertaria
com lo que amb tu m'ha passat;
me sent tan enamorat
que a tu me vull entregar,
tristesa me causarà
si de tu som rebutjat.

Meva vida res valdria
si no et pogués alcançar,
me faries molt penar
si no em volies, Maria.
Meva vida passaria
com aquell conill ferit
que mor podrit, consumit
a baix rama de savina.

Però si em dones es sí
alcançaré l'horitzó,
un món de satisfacció
el podré assaborir,
teva dolça veu sentir,
contemplar teva escultura
que n'és una joia pura
que Déu va fer per a mi.

Si sents enamorament
i al meu n'és similar
no tenum de res dubtar,
tot sortirà excel.lent,
arribar al casament
per els dos passar la vida,
seràs com rosa florida
amb olor de pensament.

CLIMENT GARAU

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA D'ALGAIDA

EL RACÓ DE LA MÚSICA

Tonades i cançons antigues

Dia 17 de juny se celebrà a l'església d'Algaida el concert den Biel Majoral, que ja havíem anunciat el mes passat. Va constar de dues parts, una primera de tonades i la segona de romanços. D'entre les tonades cal destacar-ne la titulada "Tonada", feta sobre cançons de feina i nexes instrumentals per donar-li cohesió i estructura. Un bon i ben aconseguit exemple de com unes melodies que tantes coses han comunicat durant segles poden continuar essent el suport de nous missatges sense perdre gens de la seva frescor i vigència; és la línia del grup i sembla molt interessant.

El concert fou un èxit en tots els aspectes: molta assistència de públic, d'un públic meravellosament atent i respectuós, d'un públic molt jove i d'un públic no tan jove, és a dir d'un bon grapat de generacions. Un so molt ben aconseguit, net, i que va permetre a tothom seguir molt bé el concert i poder-ne gaudir. Un original programa de presentació, una magnífica organització i, per acabar la vetlada, una festa sopar al celler, a la qual hi assistí molta gent, organitzada pels alumnes de Cultura Popular de Magisteri; molta gent del poble va poder tornar veure el Celler que tants records els duia.

Totes les cançons del recital i algunes que ja s'havien enregistrat abans, fa un grapat d'anys, sortiran al mercat en dos cintes de cassette. És possible que, si hi ha un poc de sort, per Sant Jaume estiguin ja editades i a punt de distribuir; si no, segur que serà abans de final d'aquest mes. Creim que pot ésser un document molt interessant i, am tota seguretat, atractiu i agradable d'escoltar.

NOTES D'ARXIU

Un conflicte causat pel dret de pas per un camí que anava de Castellitx a Lluçmajor l'any 1361

1361. Octubre, 12.

REGEST.

El Governador de Mallorca es dirigeix al batle de Castellitx per informar-lo que en G Sastre, habitador de Castellitx, ha formulat davant ell una queixa segons la qual alguns propietaris de finques col·lindants amb un camí que va des de Castellitx a Lluçmajor volen privar-lo de passar per aquell lloc quan es dirigeix a una possessió que té a Lluçmajor. G Sastre argumenta que els darrers quinze anys hi ha passat sense cap problema. El Governador insta al batle que vetlli pels drets d'en G Sastre i que si els veïns continuen sense estar-hi d'acord que se'ls assigni dia per anar a discutir el problema a Ciutat davant el Governador.

TRANSCRIPCIÓ.

Lo Governador.

Al amat lo batle de Castellig o a son lochtinent. Salut. Devant nós és comperegut en G Sastre habitador del vostre batliu dient que ell ha una possessió en la parròquia de Luchmaior a la qual va ab sos bous per laurar e sembrar tota vegada que és mester per un camí públich qui parteix de Castellig e va a la parròquia de Luchmaior per lo qual camí XV anys són pessats que. l dit G Sastre ha acostumat e és en possessió de anar e de venir ab lo dit seu bestiar sens contradicció dalgun a la dita sua possessió. E ara als uns del vostre batliu fan-li contradicció dient que per lo dit camí no deu anar ne pessar a la dita sua possessió; per què com nigung no dege ésser gitat de possessió sens coneguda de dret emperamor daçò diem-vos e us manam expressament que si atrobarets vertaderament lo dit G Sastre ésser en possessió de anar e venir ab lo dit bestiar per lo dit camí que aquell en la dita sua possessió conservets e novitat alcuna noy fessats. E si algun en lo present nostrè manament se oposava dient que estat obtengut callada veritat, assignats die a cascuna de les parts dins lo qual sien compareguts davant nós per la dita rahó tota vegada emperò conservant lo dit G Sastre en la dita sua possessió fins que nós les dites coses haiam declarades. E açò no mudets. Dat en Mallorca XII die octubre anno a nativitate Domini MCCCLX primo. E no res menys que fessats manament a tots aquells de la parròquia vostre qui affronten ab lo dit camí que aquell no degen leurar ne estrènyer ni en res penyorar sots certa pena per nós a aquells imposadora.

ARM. AH. 25. f. 143

GABRIEL BIBILONI TROBAT

ART

A L'OMBRA DEL PUIG, una nova secció del MOLÍ D'EN XINA

EL MOLÍ D'EN XINA és una associació privada que inicià les seves activitats el juliol de l'any 1980. Catorze anys de navegació amb la trabucadissa nau de l'art i la cultura, fent camí cap a ports ignots...

PRIVAT vol dir INICIATIVA, no límit. No cal justificar una tasca, quan aquesta no és moneda per a comprar vots ni trepar. Podem estalviar energia per transmetre-la a l'acció i iniciativa que l'únic vent que fa moure el vaixell, als menys el nostre.

Amb aquesta il·lusió anem concretant fets, integrant accions i iniciatives, navegant com podem, cap a ponent.

Una d'aquestes iniciatives és la que ara ens complau de presentar-vos. A L'OMBRA DEL PUIG és una nova secció pensada per fer una modesta tasca de DIFUSIÓ de la POESIA.

Creiem que tots els esforços són pocs per a potenciar actituds i accions que com reflex d'inquietuds ens recordin, amb les seves expressions, la nostra naturalesa i condició de forma completa. Tal és el cas de la POESIA.

Molí d'en Xina, juliol 1994

La presentació d'aquesta activitat va tenir lloc el passat 1r de juliol. Per difondre la seva feina, i a la vegada amb la finalitat d'ajudar l'activitat, s'han confeccionat trenta carpetes que consten de: poesies d'**Aina Ferrer** i **Maria Luz Vallés** i obra gràfica de **Víctor Andreu**, **Catalina Martorell** i **Derek Pérez**. Les podeu adquirir al mateix Molí al preu de 5.000 pessetes.

CREACIÓ

ALGAIDA EN EL GUINNESS.

Segons l'agència R.O.T., el poble d'Algaida hi consta com el lloc més ERÒTIC de la mediterrània coneguda.

Sembla ser que aquest guardó està relacionat amb la POLS. Es podria tractar d'una interpretació de l'expressió escoltada pel corresponsal de l'agència de notícies i que més o menys era així: "ESTAMOS TODO EL DIA DALE QUE DALE CON EL POLVO...". Òbviament, creiem, és un defecte de traducció, però sempre queda el dubte...Ho serem?

VATPOLS

EL QUÈ I EL COM DE LES OBRES

Quan arriben les millores (la majoria amb desenes d'anys de retard) no és qüestió de criticar ni de queixar-se. És clar que s'han de fer les obres! Altra cosa és COM es fan.

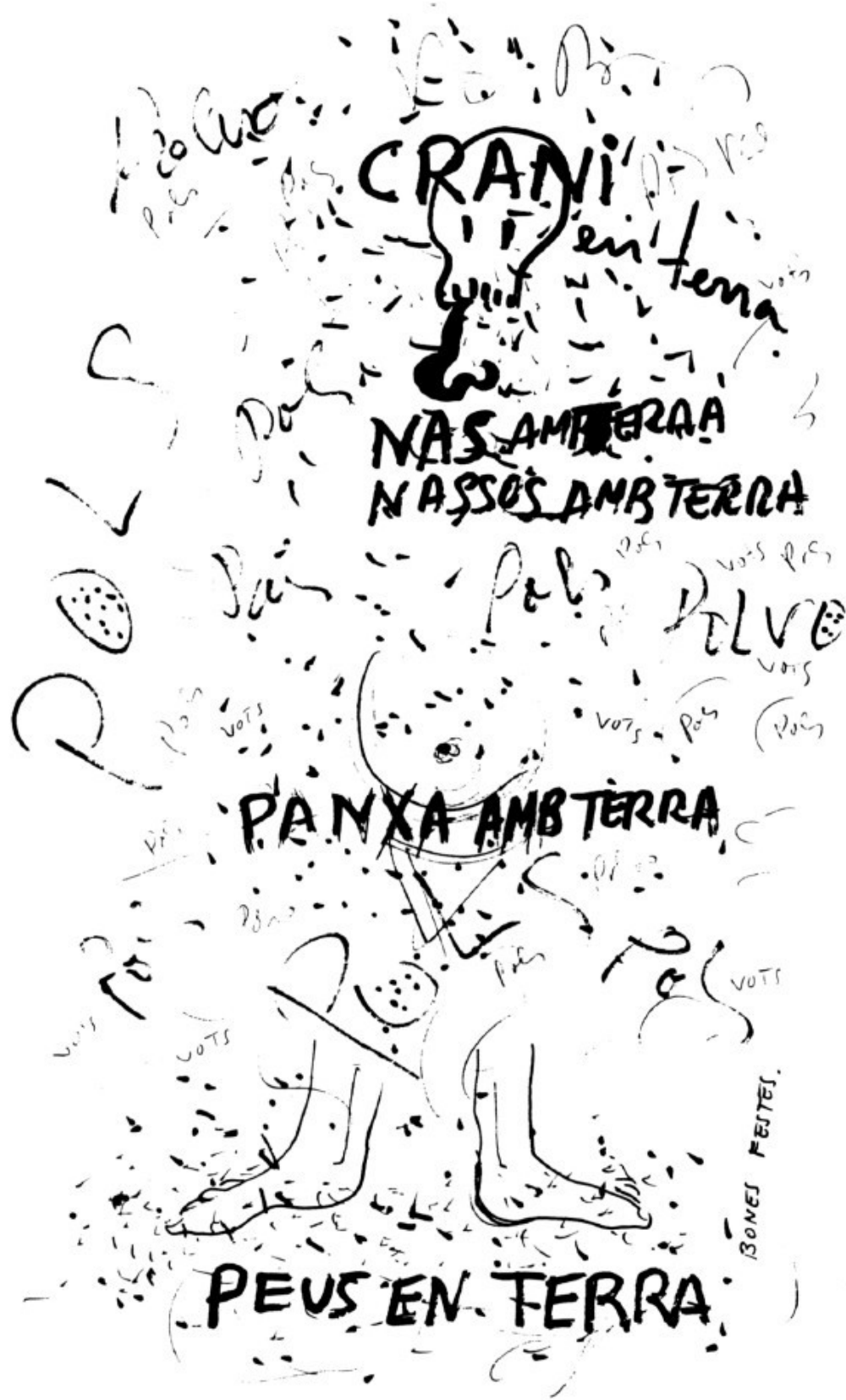
Hi ha una cosa que es diu ORGANITZACIÓ i una altra que hom coneix com COORDINACIÓ i finalment una de molt important, encara que en desús, que nom CONSIDERACIÓ. Una consideració cap al ciutadà corrent, que es manifesta amb detalls del dia a dia que, precisament, són els que fan la vida més agradable. EN EL NOSTRE CAS hi ha una manca de sensibilitat. Com excusa, NO VALEN CRITERIS UNICAMENT ECONOMICISTES, ni tan sols un voluntarisme que vol APAIVAGAR els ànims.

Rètols sense tapar, com el de la creu de la Ribera, que envia sense pietat tots els vehicles (en especial els dels turistes) inexorablement cap a una BARRERA AMB INDICACIÓ DE PROHIBIT EL PAS!, que, com és de suposar, no es respecta...

Carrers oberts i BLOQUEJATS, amb perill per a aquells que no tenen altre remei que passar-hi...PEDRES-PROJECTILS...CARAMULLS DE TERRA, CARRERS MIG TAPATS, MESOS I MESOS...

De tant voler tocar de peus en terra, s'ha lograt que la mateixa TERRA ens enfarini com una raola i, potser que de forma subliminal, ens recordi la nostra condició humana "POLS ETS I POLS TORNARÀS" i que això ens faci aguantar amb el nostre fatalisme oriental aquesta situació.

VAT

TERRA

Les nostres plantes

l'alfabaguera

Quan vos arribi aquesta revista ja estareu en ple mes de juliol, la calor, les vacances per a molts, la platja, però, també, com a algaidins, pensant amb els dies de germanor i bulla que s'acosten: les Festes de Sant Jaume.

Des de temps antics les plantes, quan parlem de festes populars del poble, s'han identificat amb la festa, i hom les ha donat una caràcter quasi llegendari i mític. És Algaida, on la màxima expressió de la festa ve representada en el ball dels cossiers, un poble que també ha fet servir les plantes per la festa: parlar de l'alfabaguera és pensar amb els cossiers, és pensar amb la festa.

Ornamental, aromàtica, és la planta per excel·lència de l'estiu, als corrals de les cases, als balcons, a les finestres, als portals, es poden veure els cossiols amb l'alfabaguera. Els edificis religiosos, el dia de la Mare de Déu d'Agost, s'engalanan amb alfabagueres, i les talles de l'Assumpta s'enrevolten amb cossiols d'alfabaguera. No és estrany, doncs, que els cossiers la triessin per les seves dances. Segons en Biel Majoral, la dansa dels cossiers és de fertilitat, essent l'alfabaguera una herba relacionada amb la fertilitat i l'amor, pot ser que aquest sigui l'origen de l'ús de l'alfabaguera en el ball dels cossiers.

Alfabaguera, de l'àrab **hábaqa**, també anomenada alfàbrega o alfàbega, *Ocimum basilicum* L., és una herba anual d'1 a 3 pams d'alçada, molt brancosa de la

família de les labiades. Té les fulles amb la làmina aovada, de 3 a 5 cm de llargària i les flors, que tenen la forma típica de les labiades (romaní), es disposen format ramells terminals, floreixen durant l'estiu. A la cara inferior de la fulla, si es mira bé, es veuen uns petits foradets dintre dels quals es forma una goteta d'essència; vists a contrallum pareixen com punts clars i tralluents.

Es coneixen set tipus d'alfabaguera, segons el tamany de les fulles. De les de fulla més petita, les més aromàtiques, anomenades de Santa Clara, se'n fan els

rams que usen els cossiars.

Les alfabagueres s'han de sembrar el dia de Santa Àgueda, cinc de febrer, patrona de les dones:

Per Santa Àgueda,
sembra l'alfabrega;
dama garrida,
ja la té eixida.

El **Dioscòrides** diu que el secret per criar alfabagueres, a més de cuidar-les i regar-les amb l'aigua més fina, més clara i més fresca, és omplir el cossiòl de les closques buides de caragols després d'una bona caragolada. Primer ben netes amb aigua i sabó i després pasar-les amb aigua clara.

S'ha d'escollir bona terra (terra de mata?) i mesclar-la amb arena molt fina. Després de tapar el forat del cossiòl amb un test, s'hi posen dos dits de la mescla de la terra i arena, i les closques dels caragols, plenes de terra, col·locades amb la boca per amunt. Damunt aquesta primera capa de closques, es tira més terra fins a tapar-les, i així en capes superpostes fins dalt, deixant un forat enmig per ficar el planter de l'alfabaguera.

Quin és el secret, la planta extén les arrels dintre de les closques i això fa que sempre tenguí una certa quantitat de l'aigua que queda dins les closques.

Coneguda des de temps antics, el mateix autor es refereix en el Llibre II de l'obra *De Materia Medica* on en descriu les principals virtuts de l'ocimè - nom del compost principal de l'oli de l'alfabaguera: és una herba estimulants i antispasmodica, la seva essència primer excita, però després deprimeix i es recomana pels nervis i per la secreció làctea de les dones que crien. Altres virtuts són que guareix de mal de ronyons, però el que pateix de mal de cap n'ha d'evitar la flaire, ja que fins i tot, diuen, hi fa néixer cucs al cervell.

L'alfabaguera, planta mitològica pels grecs, ha estat, a la Mediterrània, símbol de fertilitat i de l'amor. Això fa

que sigui una de les herbes que porta més amor, se l'anomena herba de l'amor. Diuen, que quan hom vol fer criar certs animals, cavalls, ases, bous, etc., hom els fa menjar alfabaguera i al moment els desperta l'amor. Trobar un brot d'alfabaguera és averany cert de prometatge o d'aventures amoroses immediates. Al Principat diuen que les noies creuen que si donen alfabaguera a llurs galants els refermen en l'amor. Si una noia en pot robar un brotet a una altra noia que festegi, l'enamorat seguirà l'alfabaguera sigui qui sigui la seva posseïdora. Aquesta gràcia atractiva de l'alfabaguera no és advertida pels fradins que muden de fastegedora, sense adonar-se que és degut a la gràcia amorosa de l'herba.

Relacionada amb la fertilitat, una virtut ja coneguda antigament és que llevar el dolor durant el part: "fermaràs quatre dits d'alfabaguera juntament amb les arrels, després de llevar-li la terra, a la cuixa, que és remei molt bo i provat", diu la recepta.

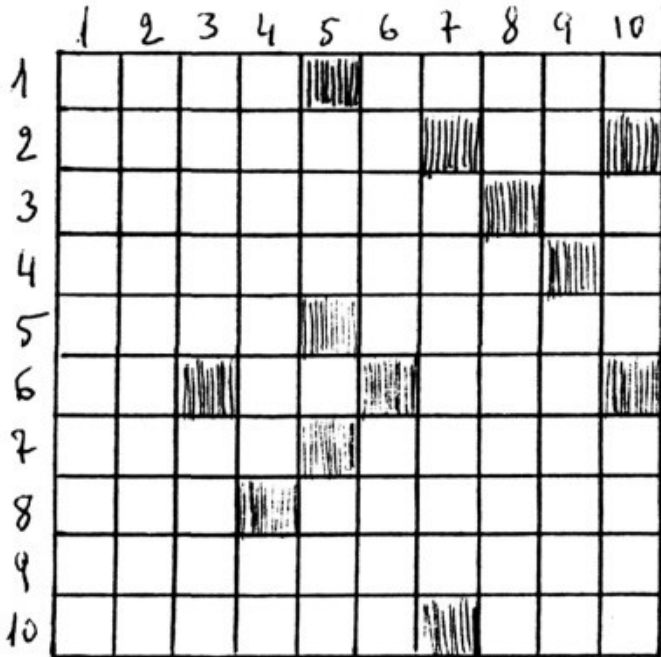
Tradicionalment, ha estat costum posar cossiòls d'alfabaguera a les cambres per fer fugir els mosquits durant les nits de l'estiu, no és remei provat, però l'olor que dona no té comparació amb qualsevol ambientador modern.

Al **Cançoner Popular** es recullen algunes cançons. Aquesta és un exemple:

Madò Bet, s'alfabaguera
que teniu en es portal,
ha de mester sa destrai
per tair-li sa ramera,
perquè du més esponera
que qualsevol olivera
d'es terme de Sant Marçal.

JAUME JAUME i OLIVER

PASSATEMPS

CTLOVENE BE
 ANGLRAUNAA
 RENIGELRTO
 IGEBDNTPSM
 TLEELOSEII
 AUCROIRXUN
 TDIANPSPRA
 INDLSELATN
 UIFEO SCALG
 SODADNOBAA
 ESPLENDIDM

Sopa de lletres

Mirau de localitzar deu sinònims de "generós". Amb les lletres que vos sobrin llegireu un vers de Josep Ma. Llompart.

Horitzontals: 1. Malnom d'Algaida. Malnom d'Algaida. 2. Estimaria. Metall preciós. 3. Avaladors. Persona que excel·leix en un esport. 4. Capacitats, habilitats. El primer. 5. Cerimònia. Era, període. 6. Prefix que indica privació o negació. Nota musical sense cap valor. Extremitat de les aus. 7. Marc, bastiment. Sorra. 8. Composició poètica. Sortides, escapades. 9. Justificaré, provaré. 10. Aculls en un establiment benèfic. Embús.

Verticals: 1. Ociosa, desocupada. 2. Inventades, fictícies. 3. Malnom d'Algaida. Greix, saïm. 4. Mania, bogeria. Gairebé cinquanta. 5. Institut Nacionam d'estadística. Punt cardinal. Lletra grega molt perillosa (al revés). 6. Fil de la fibra de llana pentinada (al revés). Matafaluga. 7. Punt cardinal. Dividim, segregam. 8. Negació. Solitud. 9. Si no vols pols, no hi vagis. Caseta, gossera. 10. Temperatura. Guanya amb esforç. Mesura, sospesa (al revés).

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàg. 31.

Solució a la passada sopa de lletres. Després d'eliminar el nom de deu arbres de fulla perenne, podeu llegir: "Quan l'aranya / ja hagué filat una per una les mentides" (J. Ma. Llompart).

I.V.A.

Avui en Tòfol estava content. Content? Bono. Un poc menos trist que s'altre dia. Ara venc de pagar una factura i m'han demanat: Que el vol amb IVA o sense IVA? Això m'ha vengut molt de nou, i he dit: Si m'ha de costar lo mateix, posa brou Ramis. Malaïda s'hora que he dit això, perquè sa broma m'ha costat mil set-centes pessetes més. He començat a badar sa boca per protestar, però m'he aturat; no he dit res. He pagat i he donat les gràcies per tenir sa paciència d'esperar tot un any per cobrar.

Per llevar-me s'emprenyadura, m'he ficat dins Ca s'Inquero i m'he fotut un "carajillo" d'Amazona ben carregadet i . . . a ses penes ganivetades, com deia un costitxer.

Al temps que assaboria es "carajillo" he començat a fullejar una revista vella que pasturava per damunt sa taula. Era un tros de s'Enciclopèdia de Mallorca que donen cada diumenge amb s'Última Hora i, ah que no saps quina lletra he trobada? Idò s'ha I. I ah que no saps quina paraula he trobada? Idò, aferra't fort, sa paraula IVA. M'he posades ses ulleres de mirar aprop per enterar-me del perquè m'havien fotudes mil set-centes pessetes, i no he aclarit res. Resulta que s'iva, a més d'un impost per guanyar més s'Estat, és una planta. No te fot? Te diré fil per randa lo que diu perquè et facis una idea. "IVA (Ajuga Iva). Planta de la família de les papilionàcies anomenada també esquiva peluda i fel de la terra. Treu una o diverses rames simples, plenes de fulles verticil·lades, lanceolades, obtuses i amb dues o quatre dentetes a l'àpex. Les vores són doblegades cap avall i molt peludes. Té les flors purpurines, ascil·lars, que comencen des de les fulles inferiors. A la corol·la li falta el llavi superior. Floreix el mes de setembre. A Mallorca, es fa per turons i llocs secs. La medicina popular li atribueix propietats calmants i s'empra per a fer entrar en gana i també per a combatre el paludisme.

Com que no vaig estar gens conforma amb aquesta definició, a un tros de paper de propaganda vaig escriure sa meva: Impost de la família de les governàncies que costa pèl i ajuda esquivar-lo i que si no ho fas beus tota la fel de la terra. Treu una o moltes branques i fulles. En té des 7%, des 12, des 15 i fins i tot des 30%. Té dentetes i dentotes per tot i allà on moseguen no amollen. Té

unes voreres doblegades sempre cap amunt i molt peludes. No té flors purpurines per ses axil·les, però sí molt de pel que comença de ses parts inferiors, sempre cap per amunt. De llavis, a la corol·la no n'hi falta cap. Tant els de dalt com els d'abaix són molt grossos, i fins i tot sa gent diu: Vaja un morro! Floreix tot l'any, sempre. A Mallorca, es fa per turons, llocs secs i humits, botigues, magatzems, despatxos i si a vegades no el veim és perquè està inclòs dins el paisatge. La medicina popular li atribueix propietats excitants i s'empra per fer pendre la gana. I no només no cura el paludisme sinó que a tots els que el sofrim ens fa sortir una bona pelussa pelclotell.

Escrit això, vaig aplegar es paperet, el me vaig posar dins es butxacó de s'americana i me'n vaig anar daixo daixo, sense pagar es "carajillo", no fos cosa que m'hi posassin s'Iva.

PERE JOAN OLIVER I OLIVER

Manescal

ESPORTS

FUTBOL

El passat dia 18 de juny es va celebrar l'Assemblea General extraordinària del C. E. Algaida. Vos recordam que el Club aquesta temporada ha estat a càrrec d'una Junta Gestora formada per:

Joan Mut Trobat. President.
Antoni Mulet Garau. Vicepr.
Bartomeu Ramis Oliver. Vicep
Pedro Oliver Ballester. id.
Jaume Jaume Oliver. Secret.
Joan Ant. Sánchez Romero.

Tresorer.

Jaume Balaguer Rotger. Comp.
Llorenç Manila Pou. Vicesecr
Guillem Nicolau Font, vocal
Antoni Mayol Vich, vocal
Antoni Sitjar Gomila, vocal
Tomeu Llompar Ballester, voc
Antoni Blascos Salleins, voc

L'Assemblea començà amb l'estat de comptes del Club que és el següent:

Entrades: 3.268.197 ₧

Sortides: 2.883.197 ₧

És a dir, hi ha un superàvit de 385.000 ₧ que es deu bàsicament a la Loteria de Nadal.

Seguidament es va nomenar una comissió Gestora a fi de posar en marxa el període electoral. Per al càrrec de President es presentà un sol candidat, Joan Mut Trobat.

Per a la propera temporada es preveuen les següents categories: futbol 7, benjamins, infantils, cadets, juvenils i equip de Primera Regional, amb un important augment de l'oferta.

A aquesta informació de l'Assemblea hi podem afegir que una vegada transcorregut el termini fixat sense presentar-se cap altre candidat, en Joan Mut Trobat serà el president i, pel que sabem, la Junta estarà formada bàsicament

per les persones que aquesta temporada han integrat la Junta Gestora.

Sant Jaume 94

Durant les Festes de Sant Jaume se celebraran diversos partits de futbol:

-Divendres 22. Partit de futbol 7.

-Dissabte 23: Partits de benjamins, infantils i cadets.

-Diumenge 24: a les 18'30, juvenils

Algaida-Ramon Llull

-Dilluns 25: a les 18'30 S'Arenal-Algaida de Regional.

A més, vos anunciam que el Club participarà al Torneig de la Llum de Montuïri en les categories de benjamins, infantils i cadets a partir de dia 7 d'agost.

NATACIÓ

La natació és considerat un dels esports més beneficiós pel cos humà i, com a contrapartida, un dels més sacrificats.

Al nostre poble hi ha pocs infants que tinguin afició per aquest esport i només poden disposar de les piscines de dos coneguts restaurants, en temps d'estiu. Però, com quasi sempre passa, hi ha alguna excepció. És el cas de Guillem Sastre Canyelles (83) que nedant pel club La Salle Balear aconseguí la medalla de plata a l'Open de Saragossa -Promeses- organitzat pel C. Natación Helios. A la sèrie final de 50 metres braça tenia el pitjor temps acreditat (45'32), però després d'un gran esforç físic aconseguí el segon lloc amb una millor marca personal de 42'50.

Vegeu-lo, tot satisfet, a l'esquerra de la fotografia i damunt el pòdium amb el cocodrill-mascota del seu club. Enhorabona.

CICLISME

El club ciclista local A poc a poc va acabar el passat 12 de juny la desena edició del trofeu Pla de Mallorca, Gran Premi "La Caixa". La darrera etapa es disputà a Sineu i el màxim protagonista fou en Toni Mulet, de Maria de la Salut, ja que va guanyar a totes les classificacions d'aquesta carrera, disputada durant vuit caps de setmana als diferents pobles del Pla.

Pel que fa als nostres corredors, hem de ressaltar la meritòria campanya d'en Tomeu Ballester "Quitxero", ja que, malgrat no haver tengut opció als tres primers llocs, durant totes les etapes ha estat situat entre els quatre primers i lluitant per aconseguir un lloc al podi.

L'equip A poc a poc ha acabat la cursa en sisena posició, lloc no gaire bo, encara que corredors com en Biel Mas han tengut problemes físics que han minvat el potencial de l'equip de cara a mantenir una de les tres primeres places que defensaven.

Per acabar, farem menció de la carrera que es disputà al nostre poble, dins aquesta volta al Pla de Mallorca, dia 5 de juny, guanyada pel vilafranquer Toni Mascaró, encara que en Tomeu Ballester va lluitar fort per aconseguir la victòria.

enhorabona a tots.

Continuant al món de les bicicletes hem de dir que l'equip d'aficionats A poc a poc, juntament amb l'Ajuntament i altres col·laboracions, té programades per aquest estiu diferents carreres destinades a corredors locals.

Aquestes proves són continuació d'altres anys i van guanyant animació a mesura que es van apuntant

la majoria dels qui, sobretot a l'estiu, practiquen el bell esport del ciclisme.

El programa de carreres previst és:

- 23 juliol: Pujada a Cura
- 13 agost: contrarellotge a Pina
- 27 agost: Pujada Randa-Cura
- 4 setembre: Algaida-Lluc

ESCACS

Vos donam compte de dos torneigs organitzats amb motiu de les festes de Sant Jaume.

Torneig d'escacs infantil

Dia 16 de juliol a partir de les 17 hores al local de l'Obra Cultural.

Organitza el Club d'escacs d'Algaida amb el patrocini de l'Ajuntament.

Inscripcions: Jaume Juan "Toledo" (fins dia 15 de juliol).

I Torneig d'escacs obert partides ràpides.

8 rondes a 5 minuts (sistema suís).

Dia 23 de juliol a les 17 hores a Sa Plaça.

Inscripció gratuïta. Places limitades.

ESPORTS: VOLEIBOL

Fundació del CLUB VOLEIBOL ALGAIDA.

Per a poder participar a les diferents competicions i campionats es feia necessària la formació d'un club, i és per això que es va fundar el CV Algaida amb la finalitat de potenciar l'esport del voleibol.

La seva junta gestora té la següent composició:

Presidenta: **Sebastiana Salleins Juan**

Vice-Presidenta: **Maria Rafael Fullana.**

Secretari: **Pedro J. Capellà Miralles.**

Tresorer: **Andreu Gelabert Garí.**

Vocals: **Catalina Juan Pou.**

Gabriel Barceló Amengual.

Aina Maria Vidal Adrover.

Aquesta directiva ha començat amb força i amb molta d'íl-lusió i s'ha proposat aconseguir els millors èxits del voleibol a Algaida. Ho ha demostrat passant tots els seus equips a les seves respectives finals. No n'ha quedat ni un d'eliminat a les seves fases classificatòries.

VOLEIBOL DE PROMOCIÓ

Ja ha acabat el campionat de Mallorca en totes les categories, i en quasi totes hi havia participació d'algun equip del CV Algaida, amb els següents resultats:

BENJAMÍ:

L'equip del CV Algaida ha quedat el 3er classificat del Campionat de Mallorca celebrat a Alaró. Tenint en compte que en aquesta categoria la competició es feia mixta (nins i nines mesclats) i que el nostre equip estava format completament per niness, ha fet un molt bon paper.

Les nines de 2n que eren les més joves de la competició també participaren a la final benjamí (2 anys més grans) i quedaren les sisenes.

ALEVI:

Algaida participava amb 2 equips que, han quedat 5è i 6è. Aquests equips estaven debilitats perquè les 4 millors jugadores havien passat al 1r equip que jugava en categoria superior (la infantil), i les que abans havine estat reserves no ho han fet gens malament.

INFANTIL:

Hi participaven en categoria masculina, que va quedar en sisè lloc. S'ha de dir que duien poc entrenaments fets.

L'equip femení va quedar en 3r lloc, cosa que és molt meritòria, ja que eren nines alevines que participaven a la lliga infantil per preparar-se per l'any que ve i jugaven amb contràries 2 o 3 anys majors.

VOLEIBOL UNIFICAT

CADET:

L'equip cadet va ser campió de grup, però per diferents problemes a la fase final del Campionat de Mallorca va quedar 4t, que no és un mal paper. Tot i que el seu potencial i la seva categoria tècnica feien preveure un millor resultat.

INFANTIL: **CAMPIÓ DE BALEARS.**

L'estrella del CV Algaida ha estat el seu equip infantil femení que, a més de guanyar tots els partits disputats ha quedat campió de Mallorca amb 20 partits jugats, 20 guanyats, 60 sets a favor; 3 en contra. Es va desplaçar a Ciutadella de Menorca per a disputar el Campionat de Balears, juntament amb el 2n de Mallorca (Corpus Christi), el campió d'Eivissa-Formentera i el campió de Menorca.

El campionat es va desenvolupar a Ciutadella els dies 27,28 i 29 de maig al Pavelló Municipal amb els següents resultats:

- dia 27: **CV Algaida 3 - Sant Ferran 0**
 Corpus Christi 3 - Ciutadella 0
 dia 28: **CV Algaida 3 - Corpus Christi 0**
 Ciutadella 3 - Sant Ferran 0
 dia 29: **Corpus Christi 3 - Sant Ferran 0**
 Ciutadella 1 - **CV Algaida 3**

Clasificació final del campionat

- 1r **CV Algaida**
 2n Corpus Christi
 3r EE. Ciutadella
 4t Sant Ferran de Ciutadella

El campionat va ser molt disputat i molt igualat, únicament la superioritat i el gran potencial tècnic de les jugadores algaidines va destacar per damunt les altres i varen ser l'admiració inclús de tots els contraris. No obstant això, tothom va acabar plorant de l'alegria de l'èxit obtingut i va ser l'explosió de tanta tensió acumulada. Va ser massa!

La millor jugadora del Campionat va ser, sense cap dubte i per aclamació de tots els assistents, la nostra capitana Francisca Pocoví Salleins (Enhorabona!)

L'equip etava format per:

Francisca Pocoví (capitana), Maria Antònia Trobat, Cati Llull, Noèlia Gómez, Maria Vila, Silvia Arbona, Antònia Perelló, Mari Carmen Linares, Laura Ferragut, cati Cerdà i Marga Malla.

El seu comportament i joc va ser superior.

E l CV Algaida està molt orgullós d'aquest equip ja que deu ser la fita més alta aconseguida per un equip algaidí en qualsevol categoria i esport. ENHORABONA a les jugadores, entrenador i junta directiva del CV Algaida.

Concentració nacional d'estiu a GUADALAJARA.

El seleccionador balear, que com ja sabem és l'algaiddi Andreu Gelabert, ens ha comunicat que aquest any es farà a Guadalajara el més d'agost i que hi participen les 10 jugadores millors i més altes de tot Balears. Enguany hi haurà 2 jugarores del CV Algaida, que són: Francisca Pocoví i Maria Vila, jugadores de l'equip infantil, Campió de Balears.

N'Andreu Gelabert ha estat nomenat també Director Tècnic d'un Campus de Voelibol a celebrar a Son Servera del 20 al 26 de Juliol.

És un campus amb 40 jugadors i jugadores on es dedicarà la major part del temps al perfeccionament tècnic i tàctic de tots els participants.

Hi haurà dues sessions diàries d'entrenament, a més de sessions complementàries, com natació, volei-platja, campament, vídeos tècnics, jocs,...

Hi participen també una sèrie de nins i nines d'Algaida.

Carta oberta a Jaume Falconer.

Sr. Director d'ES SAIG:

Us prec la publicació d'aquesta carta oberta a Jaume Falconer. Moltes gràcies.

Jaume: vull donar-te l'enhorabona pel resultat que has obtingut amb la creació de les escultures d'argent que has fet amb motiu de l'exposició "BLAU" a na Batlessa d'Artà, amb motiu de les festes de Sant Salvador.

Quan em mostrares el quadern on havies dibuixat els esbossos no vaig ésser capaç de saber-hi entreveure allò que en sortiria d'aquelles retxes senzilles, d'aquelles línies netes, sense cap tipus de complicació. Precisament, una de les coses que m'ha agradat de la teva obra és que hagi sabut resoldre una feina amb tanta senzillesa, amb tanta pulcritud, amb tan "poca cosa".

Has aconseguit amb aquestes escultures que sigui molt més el que suggereixen, que elles en sí mateixes. ¿És obra d'art aquella que no fa sentir res, per ben realitzada que estigui tan estèticament com tècnicament?

Sens dubte el material emprat, l'argent, té alguna cosa a veure amb el resultat obtingut, però això no lleva cap mèrit a l'autor, sinó que és un encert més d'aquest per haver-lo utilitzat.

Crec que aquest treball -no sé si n'ets conscient- té una clara influència en una feina que feres l'any passat amb les marques d'aigua dels fulls del llibre d'**Inquisicions de la Cúria Reial de la Parròquia de Castellitx** del segle XIV que miraculosament es conserva -mal conserva- a l'arxiu de la Casa de la Vila d'Algaida (vull dir les filigranes amb què es feren les marques d'aigua). ¿Ho dic en negatiu que és una obra sorgida d'una influència, conscient o subconscient? De cap manera. Em neg amb tota la força del meu cor a pensar que quan **Vicenç Andrés Estellés** escrivia "*No he desitjat mai un cos com el teu/ mai no he sentit un desig com aquest*", o "*els teus pits de pedra i lluna*", o "*llargues les cuixes fluvials, indòmites*" no pensava en ningú; feroçment pens que estava influenciat per una persona, per uns pits concrets i per unes cuixes molt concretes. Vull dir: beneïdes les influències.

Quan al tipus d'expressió artística, està totalment dins el meu gust personal, ni massa figuratiu, ni massa abstracte: **Toulouse-Lautrec, Modigliani...**

Problema: sé que na **Maria del Mar Bonet** mai enregistrarà un disc que m'agradi tant com "**Anells d'aigua**". O sigui, que hi ha unes feines, unes obres, que són punts de referència que empram per comparar, moltes vegades dissortadament, am les noves produccions, emperò crec que els artistes han d'estar per damunt d'aquelles tristes persones que no viuen per por de morir i no poden caure en allò que deia **Gabriel Alomar** de l'Escola Mallorquina que no gosava ésser genial per por d'ésser cursi.

Té n'hauràs adonat, Jaume, que he fet una valoració personal -quasi íntima- sobre aquesta feina teva i que no he fet una crítica formal i objectiva. T'he de confesar que no tenc coneixements suficients per fer-la i que, a més, crec que és una tasca que correspon -sense que vulgui establir cap tipus de relació ni comparació entre ells- a disseccionadors, abstemis i perversos que practiquen la castedat.

Rafel Antich

UNA XERRADETA... (acabament)

N'he fetes d'altres, a sa família, naixements, comunions, noces... A Bini-comprat, per les noces de na Coloma, sa néta:

Avui dia assenyalat
pes nuvi i sa nuvia
es temps de sa nostra vida
no pot quedar oblidat.
Teniu-vos fidelitat
i que tengueu prosperitat,
salut, fills i qualque filla
que això és sa perla més fina
de tot quant Déu ha creat.

Ara me vull despedir
d'aquests dos recien casats,
vos desig felicitat.

Pels cuiners i l'amo:

S'enhora bona formal
an es cuiners volem dar,
mos han donat un sopar
de lo més especial
i a l'amo'n Francesc Vidal
també el volem saludar
que molts d'anys pogueu estar
en aquest mateix portal
que més bons, en general,
dins Mallorca no n'hi ha.

També n'he feta una an Es Roldan:

Déu creà la mar molt gran,
dins el món té majoria,
Espanya s'alegraria
que as mig de sa policia
véssem el senyor Roldan
amb acte judicial
i aclarar la seva vida.

L'amo'n Francisco ens diu totes aquestes cançons de memòria, sense aturar-se en cap moment per haver perdut el fil ni returar-se gens, dubtant. Com hem dit, té el cap ben clar. I el físic també, ja que, segons ens diu, si no fos per la vista encara aniria per fora vila a culejar un poc o fer qualque empelt...

Hem vist un recull de gloses de l'amo'n Francisco que comprèn quatre apartats: gloses dites a sopars de la tercera edat, gloses a commemoracions familiars de caràcter festiu, gloses de caràcter religiós o dedicades a Sants i gloses referents a la situació de l'agricultura. Acabarem aquesta xerradeta amb una mostra d'aquestes darreres:

Jo som amic de sa terra
i sa terra s'ha d'estimar
perquè ella mos dóna pa,
carn, fruita de tota classe.
Però hi ha una gran massa
que no en pot sentir parlar.
Tothom se'n va a estudiar,
carreres n'hi haurà massa.
Molts estaran per sa plaça
sense poder treballar.

Mallorca molt estimada
per tots es bons mallorquins.
És cert que es nostros padrins
la mos deixaren poblada.

Noltros l'hem abandonada,
si seguim aquest programa
ben prest la vorem sembrada
d'estepes, mates i pins.
I des pagesos vells més fins
sa raça s'haurà acabada.

JOAN MULET

Solucions als mots encruats.

Horitzontals: 1. Vicó. Monet. 2. amaria. or. 3. garants. as. 4. agudeses. u. 5. ritu. època. 6. in. re. ala. 7. vasa. arena. 8. oda. unades. 9. legiti-maré. 10. asiles. tap.

Verticals: 1. vagarívola. 2. imagina-des. 3. Carut. sagl. 4. oradura. IL. 5. INE. E. ate. 6. matse. anis. 7. O. separam. 8. no. soledat. 9. era. canera. 10. t. sua. asep.

UNA XERRADETA AMB...

L'AMO'N FRANCISCO MAS

L'amo'n Francisco Puigserver Pujol, l'amo'n Francisco "Mas", és un home que té més de 92 anys, noranta-dos i mig, ens diu ell. Quan es parla d'una persona de noranta anys, quasi sempre sentim: "té es cap ben clar, però ses cames..." o bé: "té ses cames bones, però es capet..." En aquest cas, emperò, hem de dir que tant el cap com el físic és el d'una persona molt més jove.

-Jo vaig néixer l'any dos, dia 10 de gener de l'any dos, i a ca-meva feien feina al camp. Jo vaig continuar com els meus pares, treballant el camp, dins les nostres terres. Però me posaren sa collera ben jove, als 12 anys.

-I com va ser això?. Als dotze anys un és ben jove.

-Una família de Randa, Can Batlet des Racó, varen donar sa clau d'una caseta als meus pares, per cuidar aquelles terres, i ja vaig començar a ajudar. Però quan, a l'estiu, vengueren els amos, demanaren a mon pare perquè jo quedàs a collir les metles. I vaig quedar, en principi per tres o quatre dies, però hi vaig continuar tot l'estiu. I per Sant Miquel el missatge que tenien se'n va anar i jo vaig fer la feina que feia ell: vaig agafar el parell i vaig començar a llaurar, als dotze anys. I després de llaurar amb el parell, vaig continuar fent totes les feines pròpies del camp: llaurar, segar,... fins i tot venia a Algaida a conrar un parell de finques de per aquí, amb el carro: jo tot sol junyia les bèsties i les menava ben totsolet. Això ho vaig fer durant més de dos anys, després vaig continuar amb els meus pares. Així mateix el capellà de Can Batlet trobava que era massa jove per feinejar d'aquesta manera, però mai vaig tenir cap accident ni fregada.

L'amo'n Francisco és una persona amb qui es passa gust de parlar, ja que a la seva edat ha vist i viscut moltes coses dins tots els camps. Però avui la seva il.lusió és parlar de les cançons o gloses que darrerament ha compost.

-De jove, sobretot per les festes de Sant Antoni, sempre fèiem qualche cançó, damunt ses carrosses. Però realment quan n'he fetes bastantes ha estat darrerament, tant a les festes familiars com a les de la tercera edat. Quan hem dinat és quan un està més inspirat. Quan madò "Merris" va fer la festa dels cent anys hi vaig anar a saludar-la i me demanaren que li fes una cançó, i li vaig dir:

Un soci de la tercera edat té unes paraules de salutació a madò Sebastiana Mulet "Merris" per haver complit els cent anys dia 14 d'octubre del noranta-dos.

Després segueix:

No sé com m'he d'expressar,
es cor vessa alegria
de veure una algaidina
amb sa memòria tan fina
en es cent anys arribar.
Aquest món l'hem de deixar
prest o tard, no sé quin dia.
I en el cel amb simpatia
tota sa gent algaidina
mos poguem donar sa mà.

(Segueix a la plana anterior)

LES FITES DEL TERME MUNICIPAL D'ALGAIDA

El diccionari ens defineix breument la fita: "*Una pedra o altra senyal, ficat en terra per a indicar el límit d'una contrada, d'una propietat o d'un terme*". Aquest darrer cas és el que ens servirà per donar a conèixer els límits geogràfics del nostre municipi, tan desconeguts per a molts de nosaltres.

Des de la prehistòria l'home ha tengut ben present el sentit de fitar o marcar els límits de les seves propietats, tant en sentit individual com col·lectiu. La majoria dels conflictes bèl·lics s'han esdevingut, al llarg de la Història, pels intents de sotmetre les altres tribus o pobles veïns i, finalment, variar els límits geogràfics. També moltes races d'animals irracionals, ja siguin mamífers, aus o inclús insectes, "marquen" els seus territoris d'influència, mitjançant els seus excrements o glàndules odorants; molt sovint, les lluites entre ells són motivades per haver ultrapassat aquestes delimitacions.

L'exemple més actual dels anomenats animals "racionals" és el conflicte entre els serbis, els croats i els bosnians, on el problema que sembla més irresoluble, per les intransigències d'uns i altres, és la dificultat de delimitar les noves fronteres, de "marcar" els límits d'influències respectives.

A Mallorca, que sapiguem, mai no s'ha arribat a extrems de violència semblants per causa de les nostres fronteres internes, que, al cap i a la fi, són les fites de terme.

7.- Fita doble enclavada vora Can Bessó, en el camí que va de Sa Comuna a Son Mandivi de Baix. L'aixecàrem fa uns deu anys i encara, com veis, segueix ben dreta.

La Constitució de 1812 atorgà la possibilitat de convertir-se en municipis independents els llogarets de més de mil habitants. D'aquest decret sorgiren Búger, que el mateix any ja se segregà de Campanet, i posteriorment (1813) Costitx ho féu de Sencelles, Llubí de Muro (1836), Maria de la Salut de Santa Margalida (1836), Santa Eugènia de Santa Maria (1842), Lloseta de Binissalem (1842), Sant Llorenç de Manacor (1892) i ja al present segle, l'any 1925, Ses Salines es féu independent de Santanyí i Mancor ho va fer respecte de Selva. El darrer cas és el d'Ariany que se separà de Petra l'any 1981. Actualment hi ha intents de desmembració a Porto Cristo, on un moviment veïnal vol dur a referèndum la separació de Manacor, i també a S'Arenal,

10.- Fita doble enfilada a un lateral de l'antic camí que enllaçava Algaida i Llucmajor, entre el Puig de Ses Bruixes i el de s'Escolà.

11.- Fita doble entre Algaida i Llucmajor, situada al costat de les barreres de Gràcia.

encara que amb menor intensitat, comencen a notar-se alguns intents en aquest sentit.

Durant l'època musulmana, l'actual terme municipal d'Algaida estava integrat dins el districte de *Muntuy* que, si el comparàssim amb els termes municipals actuals, quedaria integrat per (més o manco) Lluçmajor, Campos, Montuïri i el mateix Algaida. Aquest districte confrontava per tramuntana amb els de *Qanarusa* (Santa Eugènia, Santa Maria, Sencelles, Binissalem, Consell i Alaró) i *Yinyau-Bitra* (Lloret, Sineu, Sant Joan, Vilafranca i Petra); a llevant amb el de *Manaqur* (subdividit actualment en Manacor, Felanitx, Porreres, Santanyi i Ses Salines) i a ponent amb el districte d'*Al-Ahwaz* (Ciutat, Marratxí, Calvià i Andratx).

Amb la conquesta catalana de 1229, les terres del nostre terme municipal seguiren integrades dins el districte de Montuïri, que formà part de la propietat reial, juntament amb els antics districtes musulmans de *Yinyau-Bitra*, *Inkan*, *Al Yibal*, *Bulansa* i *Yartan*.

12.- La fita doble que separa les pletes de Son Lleó i Son Bonaventura, a punt de ser col·locada de nou damunt la paret del camí.

13.- Fita doble situada a un lateral del camí vell de Porreres, vora Can Bernat Suís. No la trobàvem perquè estava tapada d'esbatzers.

16.- Fita doble enclavada vora la carretera de Manacor, prop de l'anterior, i al costat de la desviació del camí de Can Gurill. Entre els ametllers es destria Montuïri.

L'any 1300, el rei Jaume II encarregà a Ramon Desbrull d'Inca i Pere Sturç de Sóller, l'ordenació dels antics poblats i la creació de nous pobles, per aconseguir el reagrupament de gent dispersa, establerta a les antigues terres de conradís. Tots aquets nuclis urbans tenien un jurat per autogovernar-se, tret de Ciutat, amb estatus especial, i les 6 grans viles d'aleshores (Inca, Manacor, Sineu, Pollença, Sóller i Lluçmajor), que tenien dos jurats.

Per tant, la configuració actual del nostre terme municipal va néixer als voltants de l'any 1300 amb el topònim actual de Castellitx. La titularitat de la parròquia de Castellitx durà poc més d'un segle, ja que hi ha documents acreditatius de 1410 que testimonien el canvi al temple d'Algaida.

Suposam que per aquelles dates el terme actual d'Algaida ja degué quedar delimitat i amb fites clares que, primordialment, constituïren les partions entre els latifundis d'aquella època, determinats per les grans possessions. De llavors ençà, aquestes fites degueren

renovar-se al llarg dels anys, però malauradament no en quedà constància escrita. Les úniques referències que hem pogut localitzar al nostre Arxiu municipal són relativament modernes. La primera és la publicació al Bolletí provincial de les disposicions d'un Reial Decret, amb data de 30 d'agost de 1889, que ordena el fitament de tots els termes municipals de l'Estat. Això succeïa quan era reina regent Dona Maria Cristina. També hi ha una instància de la secretaria de l'Ajuntament de Palma, que devia coordinar aquesta tasca, amb data d'abril de 1890 (en reproduïm fotocòpia), on es reclamen les actes dels treballs relatius al *amojonamiento*.

El document d'aquestes actes duu data del mes d'octubre del mateix any i s'hi fa constar: en primer lloc, els regidors anomenats per dur a terme la feina; eren Pere Antoni Pou i Bibiloni, Jaume Munar i Sastre i Gabriel Pujol i Amengual; després, els pèrits coneixedors del terme, que eren Francesc Trobat i Mulet i Joan Garcies i Ribes, sota la presidència del batle d'aleshores, D. Antoni Mulet i Oliver.

La descripció del treball és minuciosa i es comptabilitzen un total de 82 fites, que delimiten la totalitat del terme. La fita n.1 correspon a la que porta el n.6 al plànol de les pàgines centrals d'aquest suplement. És una fita triple perquè aquell punt és la

8.- Fita doble col·locada a un lateral del camí que va de Son Miquel Joan a Son Mandivi; separa els termes d'Algaida i de Lluçmajor.

9.- Fita doble emplaçada vora el camí que d'Algaida mena a Lluçmajor, per Son Miquel Joan. Al fons podeu veure el Puig de Son Roig.

confluència de tres termes i és situada, aleshores, entre Xorrigo del terme de Ciutat, Can Floret de Santa Eugènia i Son Pujol d'Algaida. Si era possible, procuraven que les fites poguessin dividir-se una de l'altra i midaven la distància exacta entre elles. Per això sabem que entre la fita n.1 i la n.2 hi havia 1195 metres; entre la n.2 i la n.3, 188 metres i entre la n.3 i la n.4, filaren tan prim que puntualitzaren: exactament 243 metres i 80 centímetres. Algunes d'aquestes fites intermèdies han desaparegut amb el pas del temps i no s'han restituit.

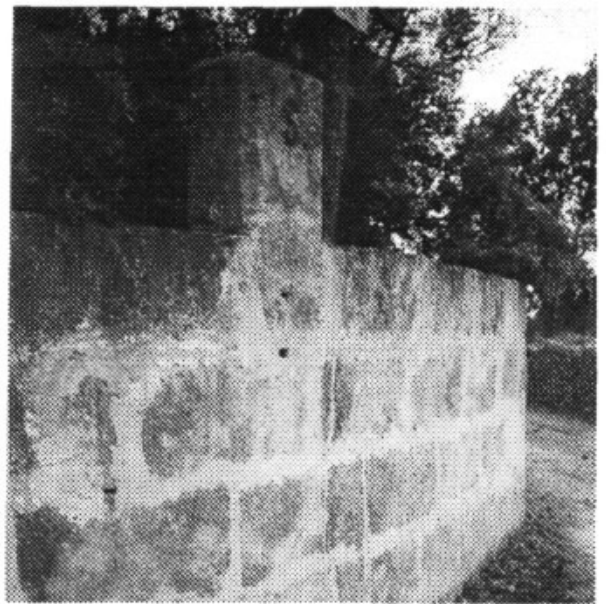
Transcriurem un fragment que fa referències a la fita que al nostre plànol central comença la numeració: "Mojón n° 11, desde el cual se divisa el anterior, está situado sobre una pared que divide los

17.- Fita doble situada vora la carretera d'Algaida a Sant Joan, al creuer que va a Montuïri, subaix les cases del Puig Moltó.

18.- Fita doble entre Algaida i Lloret, al costat de la carretera, prop de Son Cervera.

19.- Fita doble emplaçada vora la carretera de Pina a Sencelles, a la cantonada del camí de Son Xotano.

predios Can Monsebo de Algaida, Son Gual de Palma y Galdent de Lluçmajor. También divide dichos tres términos, de un metro y treinta centímetros de altura; de piedra rocadiza (sic) y de forma triangular, tiene las iniciales de los términos antes dichos. Marchando en línea recta de Norte a Sur, pared divisoria, se midieron 1845 metros, hasta el Mojón n° 12; está situado sobre una pared al lado del camino vecinal de las Comunas, de piedra rocadiza y de forma cuadrangular, de un metro de altura y tiene las iniciales de los términos que divide..." Aquesta és la fita que anomenam de Can Bessó (fotografia n.7), que restituïrem a la seva posició vertical ara fa uns deu anys.

Per la part de migjorn del nostre terme municipal és per on té els seus límits geogràfics més, diguem-ne, naturals. Des de la fita triple de l'extrem d'Es Serrat d'es Sol, que hem transcrit abans, les fites del terme segueixen un traçat paral·lel al comellar del torrent de Son Mandivi, en direcció a Sa Cabana i al Puig de Son Roig. Des d'aquí s'accentua aquest límit natural cap a Sa Potada d'es Gegant, el Puig de Ses Bruixes i el de S'Escolà, cap a la vessant meridional del Massís de Randa fins a Sa Cova d'es Migdia, subaix el Morro d'en Moll del Puig de Cura. D'aquí baixa cap al pujol de Ses Tres Fites, que delimita Algaida, Lluçmajor i Montuïri.

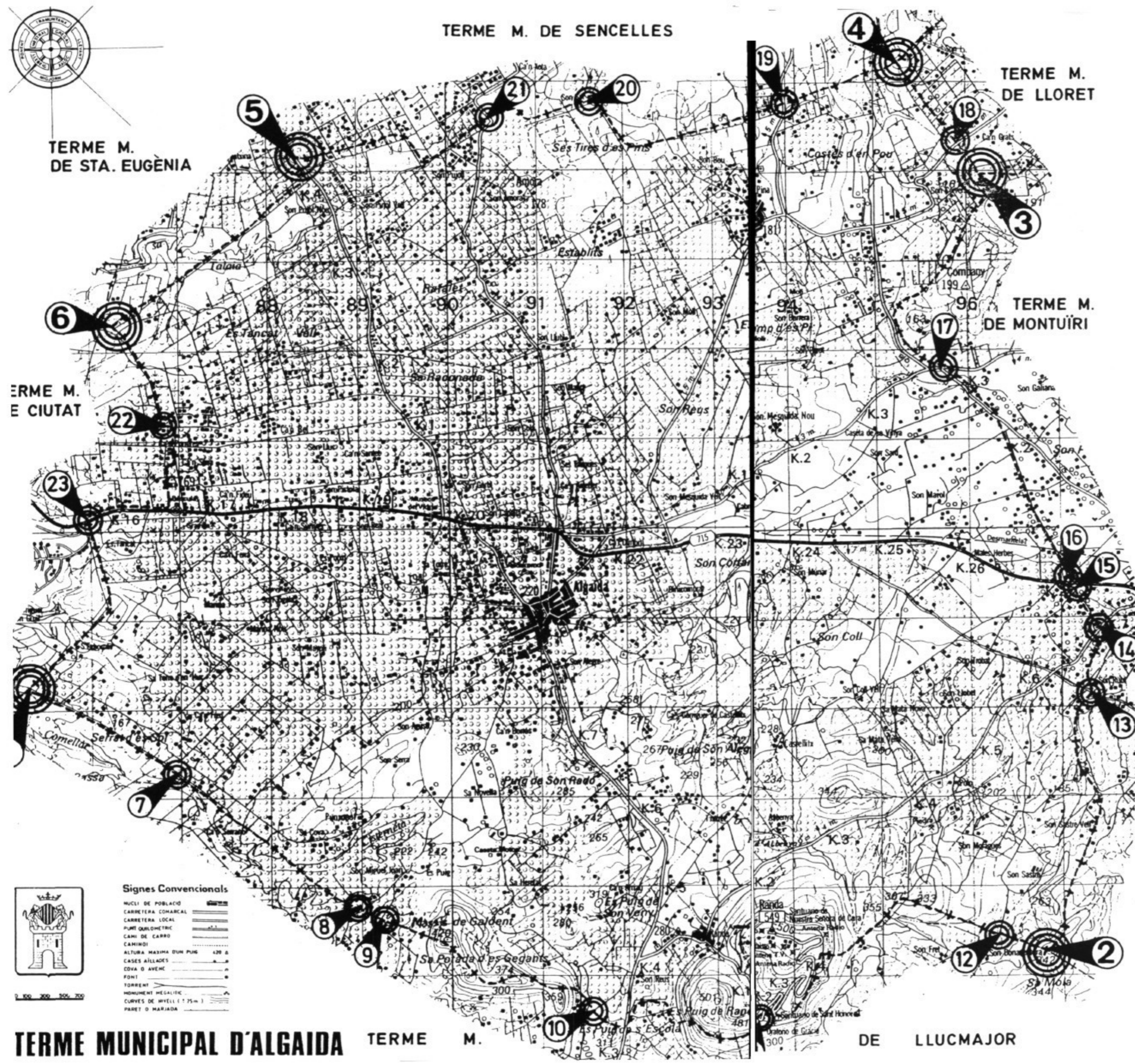
TERME M. DE SENCELLES

TERME M. DE STA. EUGÈNIA

TERME M. DE LLORET

TERME M. DE MONTUÏRI

TERME M. DE CIUTAT

RELACIÓ NUMERADA DE LES FITES DE TERME QUE APAREIXEN EN EL PRESENT TREBALL

Fites triples: delimiten tres termes; les hem representades amb tres cercles concèntrics.

- 1.- Fita de Sa Comuna Nova.
- 2.- Ses Tres Fites.
- 3.- Fita triple de Son Cerveret.
- 4.- Fita de Cas Beatet del Ras.
- 5.- Fita de Son Pujol.
- 6.- Fita de Xorrigo.

Fites dobles: delimiten dos termes; les hem representades amb dos cercles concèntrics.

- 7.- Fita de Can Bessó.
- 8.- Fita del camí de Son Mandivi.
- 9.- Fita prop de Son Miquel Joan.
- 10.- Fita del camí vell d'Algaida a Lluçmajor.
- 11.- Fita de les barreres de Gràcia.
- 12.- Fita entre Son Lleó i Son Bonaventura.
- 13.- Fita del camí vell de Porreres.
- 14.- Fita de la carretera de Randa a Montuïri.
- 15.- Fita de la carretera de Manacor (dreta).
- 16.- Fita de la carretera de Manacor (esquerra).
- 17.- Fita d'Es Puig Moltó.
- 18.- Fita de Son Cervera.
- 19.- Fita de Son Xotano.
- 20.- Forn de les cases de Son Gat.
- 21.- Fita passat So Na Móra.
- 22.- Fita del camí vell de Pina.
- 23.- Fita de la Creu de Sa Garriga.

Signes Convencionals

- NUCLI DE POBLACIÓ
- CARRERA COHARCAL
- CARRERA LOCAL
- PUNT QUILOMÈTRIC
- CAMI DE CARRO
- CAMINÓ
- ALTIMETRIA D'UN PUNT
- CASES AÏLLADES
- COVA O AVENÇ
- PONT
- TORRENT
- MONUMENT MEGALÍTIC
- CURVES DE NYELL (1:75 = 1)
- PARET O MARIADA

TERME MUNICIPAL D'ALGAIDA

TERME M.

DE LLUCMAJOR

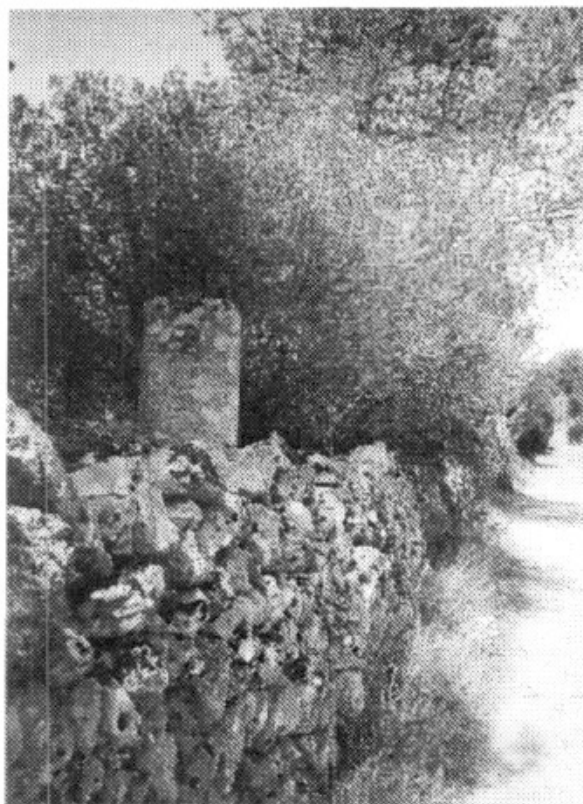
A la part de llevant els límits ja són més artificials i quedaren fixats segons les extensions de les grans possessions, que determinaren en temps primer les partions del terme. Per aquest banda en són exemples Son Sastre Vell, Son Reus de Rufassa i, sobretot, Son Trobat i Males-Herbes, perquè són els establits d'aquestes possessions els que determinen que el terme d'Algaida arribi fins a poc més d'un quilòmetre del casc urbà de Montuïri. Degueren esser tan forts els interessos creats, als voltants de l'esmentat 1300, que incidiren d'una manera directa en la pertinença d'aquestes possessions al terme d'Algaida. Després de Males-Herbes, confrontaven amb Montuïri: Son Mesquida Vell, Son Perot i Son Cervera.

20.- El porxo que aixopluga el forn de les cases de la possessió de Son Gat, l'única del nostre terme que divideix les seves dependències entre dos municipis. Curiosament pasten a Sencelles i couen el pa dins Algaida.

21.- Fita doble col·locada al costat de la carretera d'Algaida a Sencelles, passat So Na Móra i que parteix els seus termes.

22.- Fita doble posada a un lateral del camí vell de Pina, vora Can Bolero, que separa els termes d'Algaida i de Ciutat.

23.- Fita doble, diferent de totes les altres, situada al costat de la Creu de Sa Garriga, just davant Ses Canyes, que separa els termes d'Algaida i de Ciutat.

14.- Fita doble a la carretera de Randa a Montuïri.

15.- Fita doble, diferent a totes les altres (sembla un menhir), situada a la dreta de la carretera de Manacor i ja a la vista de Montuïri.

Per la part de tramuntana, el terme quedà limitat pel mateix Son Cervera, Son Bou, Son Gat -on les mateixes cases serveixen de frontera- So Na Móra i Son Pujol. Finalment per la part de ponent, el límit natural degué esser la paret mitgera entre les antigues possessions d'Es Rafalet i Marina Vell, a la part d'Algaida, i Xorrigo i

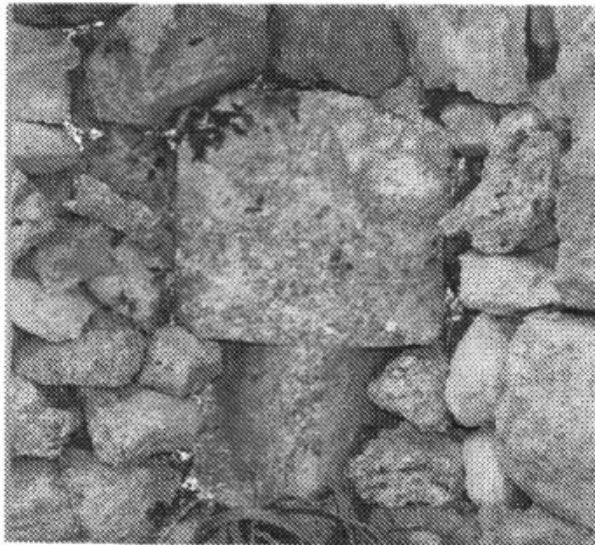
Son Gual, a la part de Ciutat. Quan parlàvem dels límits naturals de la part sud, ens quedava fer menció de les grans possessions que fregaven la frontera per aquesta banda, que foren Punxuat, Son Roig, Son Reus de Randa i Albenya.

Text, plànol i fotografies:

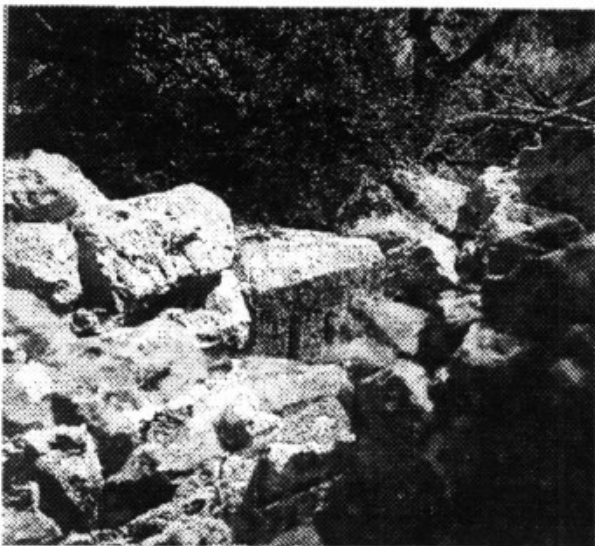
MIQUEL FIOLET

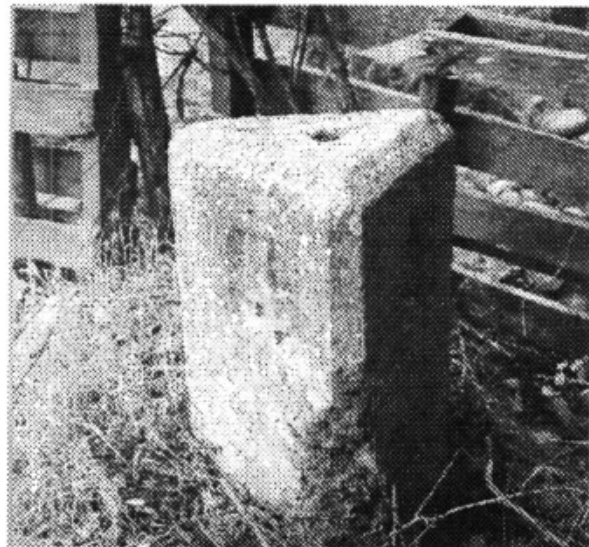
LES SIS FITES TRIPLES

1.- Fita triple de Sa Comuna Nova. És l'única d'aquest tipus que no es troba al seu lloc original, prop de cinc metres més enllà del seu antic basament. Està capgirada i feta servir per a condemnar un portell. Delimita Algaida, Ciutat i Lluçmajor per l'extrem més allunyat d'Es Serrat d'es Sol, vora les barreres de Binissalom.

2.- Fita triple situada dalt del Puig de Ses Tres Fites. Es troba quasi enterrada dins una cruïlla de paret seca, que separa Algaida (Son Lleó), Montuïri (Alcoraia) i Lluçmajor (Sa Maimona). Fou la primera d'aquest tipus que descobrirem i la causant indirecta d'aquest treball. Per arribar-hi, s'ha de circular per un pintoresc camí que, partint de les cases de Son Bonaventura, travessa les seves garrigues i s'enfila, convertit en senderol, fins el cim del Puig.

3.- Fita triple localitzada entre Son Cerveret i Sa Casa Nova, de Lloret. Separa aquest terme dels d'Algaida i Montuïri. A la part de Lloret, hi figura la inicial S amb una u volada, perquè aquesta fita fou col·locada l'any 1890, molt abans que Lloret aconseguís desmembrar-se del terme de Sineu, cosa que no succeí fins l'any 1922.

SECRETARIA DEL AYUNTAMIENTO
DE
PALMA. 14. Abril. 1890.
PARTICULAR

Dr. Secretario del Ayunt^o de Algaida

Muy señores y compañeros: Con el objeto de poder exhibir las actas y dejar ultimados los trabajos referentes á su funcionamiento, rogale se sirva remitirme los datos necesarios para ello y que expresa el art^o 9° del Real Decreto de 30 de Agosto de 1859, publicado en el Boletín Oficial de la provincia el 25 de Septiembre del mismo año.

De V. at. S. S. q. d. s. m.

[Handwritten signature]

4.- Fita triple situada dalt d'un turonet que separa els termes d'Algaida, Sencelles i Lloret. Advertim que, com a l'anterior, encara hi figuren les lletres Su, de quan Lloret formava part del terme sineuer. Al límit algaidí d'aquesta fita, hi arriben les

5.- Fita triangular que separa terres propietat de Son Pujol d'Algaida, establits de Son Matèt (Sencelles) i altres de Ses Rotes Velles (Santa Eugènia). Està situada just passat Sa Copa d'Or, de Son Pujol i sobresurt de l'alineació de la paret que limita amb la carretera d'Algaida a Santa Eugènia, fent-li fer una petita ziga-zaga.

terres del suggestiu topònim de Cas Beatet del Ras. Malgrat pertànyer al nostre terme, aquesta possessió deu fer molts anys que només té relacions amb Lloret, ja que l'antic camí que hi arriba des de la part de Pina es troba en desús i envaït per la vegetació.

6.- Fita triple localitzada dins Xorrigo, prop d'es Tancat d'es Mort, que separa Algaida, Santa Eugènia i Ciutat. Actualment les terres que l'envolten formen part de Xorrigo; però fins ben entrat aquest segle, per la part d'Algaida, eren de Son Pujol Nou i per Santa Eugènia, pertanyen a Can Floret. Les ruïnes de les cases d'aquesta possessioneta queden sullà mateix i just al racó, part darrera la paret de la fotografia, s'hi veu l'extrem d'una curiosa bassa natural, mig eixuta per l'actual manca de pluges.

La fita quàdruple: una il·lusió

Malgrat les notícies de tradició oral popular que situen al nostre poble l'existència d'una fita quàdruple que, segons la llegenda, hauria permès que quatre senyors, de diferents possessions i pobles, poguessin fer una vega envoltats a una taula i cadascun dins ca seva, podem afirmar amb rotunditat que això no és possible i que es tracta, simplement, d'una fantasia popular. L'únic cas en tot Mallorca que això es podria dur a terme seria a la fita quàdruple que delimita els termes de Santa Margalida, Maria de la Salut, Llubí i Muro, fita situada entre les possessions de Son Tovell (Llubí), Can Flor (Muro), Son Reus de Santa Margalida i altres establits del terme de Maria.

Un petit "robatori"

Com anècdota, citarem que per dues vegades hem participat a l'aixecament de fites dobles que feia molts anys que havien caigut del seu lloc original. El primer cas succeí fa devers deu anys, quan casualment anàrem a fer una caragolada a les cases de Can Benet de Sa Comuna, propietat de l'amo en Toni Sis. Hi vàrem intervenir devers 4 o 5 persones per col·locar altre cop la fita al seu lloc i allà encara segueix (vegeu la fotografia n.7).

Més recentment, quan fèiem el treball de recerca de la toponímia del nostre terme, ens adonàrem que entre les pletes de Son Lleó, d'Algaida, i Son Benaventura, de Llucmajor, hi faltava la fita, que restava tombada dins el racó d'aquesta darrera pleta. El mes de maig passat decidírem aixecar-la de nou (quan ja preparàvem aquest suplement), amb la desagradable sorpresa que, en aquell interval de temps, havien col·locat un reixat de filferro damunt la paret divisòria de les dues pletes i resultava impossible retornar-la al seu lloc original. Férem una mossa nova a la paret i allà la col·locàrem. (A la fotografia podeu veure el grup que hi va participar). Fent aquesta feina, "robàrem", perquè no ens quedava altre remei, uns seixanta centímetres de paret al terme de Llucmajor.

